

Jon
Akova God Gwabinai Iviya
Da Ivi debei.
Revelation
Vonaviakova

Aposol Jon na akova God gwabinai iviyya da weni girumina kamoni ivi debei. Maranai igirugiruma na wawaya peyarisi Keresiyana ivivi tupaketowanesi Bada Yesu Keriso ivivi tumaghane kubiine. Jon ivi nuwapoyesi ma igiruma da nota rewapana iveresi ma ikiiepepisi da vitupaketowana ma vokwarakwara kamoni ina miirikikina ma i vitumaghana ke ina voterei.

Jon akova gavugavuna ma bera gubagubasi God gwabinai iviyya ma ti berasi weni girumina kamoni igirumi. Ivi debei da aviyavisina namada itupuwa ma bade aviyavisina karakava ina tupuwa.

Miibiyai igiruma da Keresiyana nani maranai itakova da nani berasi na iyamsi avai. Ma iyavo kava ke iti tumaghana na ke itakovi.

Aviyavisina bera gubagubasi kamosiyai ikitakitai na mara sago sago duma irereregha bubuni. Ma bera viya na ikitai ma bade ikitakita meyei da miiba bogii ma bogiiyai itereterei.

Ma karako wawaya nani miibiisi i nota gisigisisi iruwei da iyamsi avai. Ma weni girumina ina nota ghamana na wawaya kudubisi iakova bubuni. Notana na weni. Bada Yesu tepanai God kana ghavighaviya kudubisi ma Seitan yavata

ina ghegavovora tuwanonowisi. Nani murinai na ina wawaya patupatutusi ini biibiinisi da ku dobu vuna ma ku kunuma vuna ina teresi.

Jon ina nota weni nakanani irereghi.

Sapta 1:1-8 Giruma ivotawei.

Sapta 1:9 da ku 3:22 Jon bera gubana sago ikitai ma sisiya Yesu gwabinai iviyya da ekalesiya miikovimaruwa kurisi igiruma.

Sapta 4:1 da ku 8:1 Jon bera gubana kana viruwa ikitai, kamoni na pepa nokuna ma pasisi miikovimaruwa.

Sapta 8:2 da ku 11:19 Ture miikovimaruwa.

Sapta 12:1 da ku 13:18 Dragon ma ghamoghamo kayakayayisi ruwa.

Sapta 14:1 da ku 15:8 Jon bera gubagubasi bogii ma bogiyyai ikitai.

Sapta 16:1-21 God ina nuwapughu dabisisi miikovimaruwa.

Sapta 17:1 da ku 20:10 God kana ghavighaviya igwaramutusi. Ti na Babilon, ghamoghamo kayakayayina, peroveta vibero ma Seitan.

Sapta 20:11-15 Vitupavira turina.

Sapta 21:1 da ku 22:5 Kunuma vuna, dobu vuna ma Jerusalem vuna.

Sapta 22:6-21 Nota turina.

Votawena.

¹ Weni bukana kamoni na aviyavisina gisina kava ina tupuwa na God ti berasi ivi debei Yesu Keriso* kurina. Ma Keriso, aneya ivonatawei

---

* **1:1:** Keriso: Grik damsi gamosi evonavona bo 'Keriso' ma Hibru damsi gamosi evonavona bo 'Mesaya.' Ivi ruwa iyamna 'God ina Vivinevine Wawayina.'

ina vovobigabiga Jon kuriku da ati damani God ina bigabiga wawayisi kurisi. ² Ma taku Jon weni berasi akitai na kudubina weni bukana kamonai avi mamatara bubuni, tuna God vonana ma Yesu Keriso ivi debei kuriku. ³ Weni sisiyisi na maninina God gwabinai ipisi ma wawaya iyai ina viviyavi na God ini biibiini. Ma iyavo kava weni sisiyisi ini yanei ma ku nuwanuwasi ina terei ma ina votekatekei na bade God ini biibiinisi, iyamna mara namada ine tupo da weni berasi ina tupuwa.

Vikiikiwa vitumaghana damsi kwanatu miikovimaruwa kamonai.

⁴ Taku Jon, ma vitumaghana wawayimi ami kwanatu miikovimaruwa Eisiya dobuna kamonai na kurimi agirugiruma.*

God, tuna makamakii nonowina, rorova, karako, ma maram. Ma ainowi kurina da agabiibai ma nuwanuba ina veremi. Ma ina vikiivavo gawarina maghinonai kanuma miikovimaruwa imiiriyana na ti bade agabiibai ma nuwanuba ina veremi. ⁵ Ma bade Yesu Keriso agabiibai ma nuwanuba ina veremi. Tuna ivi patutu kirakai, iyamna aviyavisina peyarina ivi debei na takovi da vonavaghata. Ivi nao, rabobowai ivomiiri da kata iyaroko. Ma dobuwai tuna na kiikiivavo i Kiivavo.*

Ma bade ina nuwaviina kurita irakata kirakai da taranai ita berabero ikowatawei da ivotaweta. ⁶ Ma iviinita da ina vikiivavona ku kamona itereta ma iberita da taparoro babadita da ina Mamai God tavovokavakavari.

---

* **1:4:** Exod 3:14; Rev 4:5   * **1:5:** Isa 55:4; Psa 89:27

Yesu Keriso tighegheni da ina rewapana ma kana kadara ina rakata, karako ma mara nonowa. Amen.*

⁷ Kokitai! Kwavuwai epipisi,
da wawaya kudubina matasiyai ina kitai,
ma iyavo kava igwariya na ti yavata bade
ina kitai.
Ma dobuwai dam kudubina ini kamyuyuwa
meyesi da Keriso kubiine ina tuwenoweno.
Vona bubuna da weni nakanani ina tupuwa.
Amen.*

⁸ Bada God evonavona bo, “Taku na Alfa ma Omega, bera karena ma bera damona. Makamaki nonowiku, rorova, karako ma maram. Taku rewapana kirakiiku.”*

Jon, Keriso ikitai.

⁹ Taku varesimi Jon. Tami ma taku na Yesu ina vikiivavona kamoni ma wawaya itupaketowaneta da tavovokwarakwara patapata ma kegha da ere nuwanubata tamiiriirikikina. Ma taku na God vonana adimadime ma Yesu avivi sisiyei tuna gigituna na ipatumiku ma ivonataweku ku Patmos nuwana. ¹⁰ Bada ina taparoro marana sago kamoni na avovokavakavara ma Kanuma Vovokaravina iviiniku na murikuwai wawaya gamona ghamana nakanani ma ture avi yanei. ¹¹ Ma ivona bo, “Aviyavisina kava kuna kitai na kegirumi ma kevonatawei vitumaghana damsi weni kwanatusi miikovimaruwa kamosiyai

---

* **1:6:** Exod 19:6; Rev 5:10   * **1:7:** Dan 7:13; Mat 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27; 1Tes 4:17; Zech 12:10; Jon 19:34, 37   * **1:8:** Rev 22:13; Exod 3:14

kurisi. Epesas, Simena, Pegamom, Tayatira, Sadis, Piladelpiya, ma Laodisiya.”

¹² Ma amiiritavire da wawayina ivivi sisiya kuriku ata kitai na rampa kii tutura kiisi miikovimaruwa goldiyai yamoyamonisi imiimiiri akitai.

¹³ Ma basusiyai na wawaya sago imiimiiri akitai, kitana nakanani ma Wawaya Natusi. Ma gara gurina ikotei, garana ioru da ku kaena. Ma nuwakadanai gara sago iveruviviri, tuna goldiyai iyamoni.* ¹⁴ Gayamina ma uyawina na poipoi kirakiina nakanani ma sipu vunivunina bo nakanani ma gonugonu poipoina. Ma matana na kana kita nakanani ma keyama yebayebarina.* ¹⁵ Ma bade kaena na yebayebarina, kitana nakanani ma kirama ita karai da iti nabiri. Ma gamona irakata kirakai nakanani ma tovava ghamaghamasi ita tawetawei na gugurisi.* ¹⁶ Ma imana katagheyana kamoni na gwamegwame miikovimaruwa, ma kawanai na seri nevana da nevana gamgamsi ikiibau. Ma maghighina na nakanani ma madegha matasararina ita vovokadkadari.

¹⁷ Akitai na ku maghinona apeku da avi kiiparoroweku. Ma katagheyana ivororona da ku tepaku iterei ma ivona bo, “Ke kuna yabumana. Taku na Alfa ma Omega, bera karena ma bera damona.”*

¹⁸ “Taku na yawayawaku, arabobo ma rabobowai avomiiri. Kekitai, yawayawaku

---

* **1:13:** Dan 7:13, 10:5   * **1:14:** Dan 7:9, 10:6   * **1:15:** Ezek 1:24, 43:2   * **1:17:** Isa 44:6, 48:12; Rev 2:8, 22:13

ana makii nonowa. Aku rewapana emakamakai da rabobo ma tanama matuketisi aibadei.”

¹⁹ “Tuna kubiine, aviyavisina kukitai, ma aviyavisina wekarakava etuputupuwa ma bade mara maghinotiyai aviyavisina ina tupuwa na peyarina kegirumi. ²⁰ Katagheyaku kamoni gwamegwame miikovimaruwa ma bade rampa kii tutura kiisi miikovimaruwa kukitai na iyamna gavugavuna ani debei kurim. Rampa kii tutura kiisi miikovimaruwa, ti na vitumaghana damsi nani kwanatusi miikovimaruwa kamosiyai. Ma gwamegwame miikovimaruwa imaku kamoni, ti na aneya. Kwanatu nununai vitumaghana damsi kii koyakoyagha.”

2

Vitumaghana wawayisi Epesas kamoni kii sisiya.

¹ “Vitumaghana wawayisi Epesas kamoni kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma. ‘Taku na rampa kii tutura kiisi miikovimaruwa basusiyai abababa ma imakuwai gwamegwame miikovimaruwa. Aku sisiya na weni.’

² ‘Ami bera peyarina akovi, ami inipika ma bade ikikava nuwapoya kamoni komiimiirikikina. Ma bade akovi da wawayi beroberosi ke kota kayokayowesi da yavata kota makai. Wawayisi viya ararariyariya da ti na aposol ma kegha da korubusi ma kopananisi da ti na ibero. ³ Kaku vava kubiine na ami yawasa ibagibagi kirakai ma kegha da komiimiirikikina ma ininimi ke ita babara. ⁴ Ma taku, ami bera sago kava ke

ata vivivaghinei. Karenai na ami nuwaviina kuriku irakata ma karako na igisi. ⁵ Konotai da karenai na koghe kirakai ma karako koru kirakai. Kotini-maya ma berabero kota voterei da rorova ikikava aku kayowana koberaberai na karako nakanani kota berai. Ami yawasa ke kona virai na ana pisi da gwabimiyai ami rampa kana tutura ana viitawei. ⁶ Koru, ma kegha da bera sago kava koberaberai na aivaghinei. Ikikava taku Nikoras kana kivikivina yavata i bera ke ata kayokayowei na tami bade nakanani, ke kota kayokayowei.’

⁷ ‘Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsi kurisi etereterei na kovi yana bogai.* Ma iyai ruyagha ma nuwapoya kudubina ina ghegavovori na ani vaghinei da God ina vao kamonai na kii amena ina kani. Nani kiina na yawasa ina verei.’”

Vitumaghana wawayisi Simena kamonai kii sisiya.

⁸ “Vitumaghana wawayisi Simena kamonai kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma.* ‘Taku na bera karena ma bera damona. Arabobo ma rabobowai avomiiri da yawawaku. Aku sisiya na weni.’

⁹ ‘Ami vokwarakwara ma ami vikiikayokayo akovi ma kanuma ina ku nevaneva tami na mura wawayimi. Akovi da wawaya iavaberowemi. Ti wawayisi na viviberosi, evonavona da ti na Jiu damsi ma kegha da ti na Seitan ina dam kamonai.’

---

* **2:7:** Gen 2:9; Rev 22:2; Ezek 28:13, 31:8   * **2:8:** Isa 44:6, 48:12; Rev 1:17, 22:13

10 ‘Ma maghinomiyai vokwarakwara koni karoni na ke kona yabumana. Avonavonemi da tami viya Devil ina vorubumi ma ku gabura ina teremi. Ma ami vitumaghana kubiine wawaya ini tupaketowanemi da mara imaruwa kamonai kona vokwarakwara kirakai da ku rabobo ini riyemi. Ma viya ini rabobomi ma ami vitumaghana kovokikini ma komiiri da bagibagina da ku damona. Ma ami miiya na ku gayamimi kraun ana terei ini debei da bera peyarina koghekuyowei ma yawasa makamakii nonowina ana puyomi.’

11 ‘Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsiki kurisi etereterei na kovi yana bogai.* Ma iyai ruyagha ma nuwapoya kudubina ina ghegavovori na rabobo makamakii nonowina damina ke ina viiya.’ Tuna na rabobo kana viruwa.”

Vitumaghana wawayisi Pegamom kamonai kii sisiya.

12 “Vitumaghana wawayisi Pegamom kamonai kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma. ‘Taku aku seri matana nevana da nevana gamgamsi. Aku sisiya na weni.’

13 ‘Akovi da ami kwanatu kamonai na Seitan ina vikiivavo gawarina emakamakai ma kegha da avaku tepanai komiimiirikikina. Ami kwanatu kamonai Seitan ina wawaya ivomiiri da aku bigabiga patupatatuna Antipas ikiivunui ma kegha da nani kamonai ami vitumaghana kuriku ke kota voterei. 14 Ma taku ami bera viya na ke ata vivivaghinei. Kamomiyai na wawaya viya

---

* 2:11: Rev 20:14, 21:8

peroveta Beilam ina vibeyebeyena ekivikivini. Mara katamaninai tuna wawayina kiivavo Balaki nota iverei da ikikava Israel damsi iti nuwatinisi da bera beroberosi ita berai. Israel damsi nuwanuwasi ikani da siya kokoitau kurisi isuwara na ikam ma bade vipekana wapawapa iberai.* ¹⁵Ma ami bera kana viruwa ke ata vivivaghinei na weni. Kamomiyai wawayi viya Nikoras ina vibeyebeyena ekivikivini da berabero eberabera. ¹⁶Tuna kubiine ami bera beroberosi kovi nuwapoyei da kovotutura ma ke kona bera meyei. Ke kona voterei na yaghiyaghinai ana pisi kurimi da iyavo kava nani berasi eberabera na aku seri kawakuwai ikiibau na tuniyai ani ghaviyesi.’

¹⁷‘Wawayi ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsi kurisi etereterei na kovi yana bogai.’*

‘Ma iyai ruyagha ma nuwapoya kudubina ina ghegavovori na mana teregavugavuna ana voraguni da ana verei. Ma bade wakima poipoina tepanai kana vava vuna agirumi na ana verei. Nani vavana na wawayina ina kina kava inakovi.’ ”*

Vitumaghana wawayisi Tayatira kamonai kii sisiya.

¹⁸“Vitumaghana wawayisi Tayatira kamonai kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma. ‘Taku na God Natuna. Mataku kana kita nakanani ma keyama yebayebarina

* **2:14:** Num 22:5, 7, 31:16; Deut 23:4; Num 25:1-3

* **2:17:** Exod

16:14-15, 16:33-34; Jon 6:48-50; Isa 62:2, 65:15

* **2:17:** Exod

16:32-34; Hib 9:4

ma kaeku na kadakadarina nakanani ma kirama vivisibona ita vovokeyakeyai. Aku sisiya na weni.’

19 ‘Ami bera peyarina akovi. Ami nuwaviina ma ami vitumaghana, ami inipika ma bade ikikava ami nota ivi rewapana kirakai da nuwapoya kamonai mara gurina komiimiirikikina. Ma akovi da karako ami inipika ine kirakai ke nakanani ma rorova. 20 Ma kegha da ami bera weni tuna kava ke ata vivivaghinei. Tami nani wavinena Jesebel koigegenuwi, tuna mani ararariyariya da tuna God ina peroveta. Ina vibeyebeyena viberowai na aku bigabiga wawayisi nuwanuwasi etitinavirai da ipekana wapawapa ma bade kokoitau kurisi esuwasuwara ma siyasi ekamkam.* 21 Namadani kava taraboga averei da ina berabero iti nuwapoyei da vipekana wapawapa ita voterei ma ibara, ke ita kayokayowei. 22 Tuna kubiine ani gubagi da ina kena vaghata ma ina vokwarakwara kirakai. Ma bade iyavo kava yavata ivi pekana wapawapa ma ke i berabero itinimayei da ita miirikupukuputei na ti yavata ani gubagisi da ina vokwarakwara kirakai. 23 Ma iyavo kava ekivikivini na ani kiivunuwana. Weni berasi ana berai da vitumaghana damsi kudubisi ina kitai ma inakovi da taku na wawaya nuwanuwasi ma i nota gavugavusi kii ginigini wawayiku. Tami sago sago duma ami bera ikikava na nakanani kami kovogha ana veremi.’*

24 ‘Ma tami viya Tayatira kamonai kami sisiya na weni. Nani wavinena ina vibeyebeyena ke kota vovotani, ma bade Seitan ina bera akovina ke

---

* **2:20:** 1Kgs 16:31; 2Kgs 9:22, 30 * **2:23:** Psa 7:9; Jer 17:10; Psa 62:12

kota viiya. Viviberosi evonavona da bera gham-
 aghamasi ma kegha. Kovi patutu kubiine na kami
 vita ke ani taratane!

²⁵ ‘Ma aku kayowana weni kava. Ikikava
 komakamakai na tuna kovokikini da aku vovira
 kana ku mara. ²⁶ Ma iyai ruyagha ma nuwapoya
 kudubina ina ghegavovori ma aku kayowana
 kava ina berai da ku damona na aku rewapana
 ani damani kurina da dam ma dam ini badesi. ²⁷ Ma
 imanai kiivavo ina diwona bagibagina ina votani
 da ini badesi ma ini kiigavovorana da nakanani
 ma bayawa tamogavogavovorisi. ²⁸ Ikikava aku
 Mamai rewapana ivereku na nakanani rewapana
 ana verei. Ma bade maratmtom tughuwarina
 ana verei.’*

²⁹ ‘Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina
 ina sisiya vitumaghana damsi kurisi etereterei na
 kovi yana bogai.’ ”

3

*Vitumaghana wawayisi Sadis kamoni kii
 sisiya.*

¹ “Vitumaghana wawayisi Sadis kamoni kii
 koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani
 kegiruma. ‘Taku imakuwai na kanuma
 miikovimaruwa, ti na God rapenai ma bade
 gwamegwame miikovimaruwa avovotani. Aku
 sisiya na weni.’

‘Ami bera peyarina akovi, ma avami itete
 da tami nakanani ma yawayawami ma kegha,
 tami na raborabobomi. ² Kovomiiri. Kena
 kovoterei. Keresiyana yawasina gwabimiyai

---

* **2:28:** Psa 2:8-9

na ioru kirakai. Koberai da ina rakata, iyamna gisina kava ma koni wapai. Apananimi da aku God matanai na ami biga ke kota bera yavui. ³ Tuna kubiine konotai da aviyavisina kovi yanei ma kovi tumaghane na tuna kovotekatekei ma ami bera beroberosi kovinimayei ma komiirikupukuputei. Ke kona vomiri na ani tataghanimi, iyamna taku na yapiyapi wawayina nakanani, ke konakovi da avi maranai ana pisi.* ⁴ Ma kegha da Sadis kamoni na wawaya viya kii gara ke iti dadabu iyamna berabero gwabisiyai kegha. Ma ti wawayisi na kii gara poipoi kirakiisi ani kotesi ma taku yavata kana baba, iyamna ti na wawaya maninisi. ⁵ Ma iyai ruyagha ma nuwapoya ina ghegavovori na tuna bade gara poipoina ani kotei. Ma ke meyani da Yawasa Makamakii Nonowina Bukana kamoni kana vava ana kiipupunatawei. Aku Mamai ina aneya yavata maghinosiyai ani debei da tuna na taku aku wawaya.’*

⁶ ‘Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsi kurisi etereterei na kovi yana bogai.’ ”

Vitumaghana wawayisi Piladelpiya kamoni kii sisiya.

⁷ “Vitumaghana wawayisi Piladelpiya kamoni kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma.* ‘Taku na wawaya vovokaraviku ma

---

* **3:3:** Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Rev 16:15
32:32-33; Psa 69:28; Rev 20:12; Mat 10:32; Luk 12:8
22:22; Job 12:14

* **3:5:** Exod
* **3:7:** Isa

maniniku, ma matuketa kana kiya David rape-nai na avovotani. Aviyavisina ana votawei na ke kovokovoghina da meni wawayina ina gudui. Bo ana gudui na ke kovokovoghina da meni waway-ina ina votawei. Aku sisiya na weni.’

⁸‘Kokitai, maghinomiyai matuketa avotawei na ke kovokovoghina da meni wawayina ina gudui. Ami bera peyarina akovi. Akovimi da ami rewapana igisi, ma kegha da vonaku kovokikini ma ke kota vonavonaveyaveyiyeku. ⁹Ma iyavo kava evonavona da ti na Jiu damsi ma kegha, ti na viviberosi iyamna ti na Seitan ina dam kamoni. Ma ti wawayisi ana darusi da ina nae kurimi ma maghinomiyai ina tawesi da ina runomemi. Akova ina viiya da taku nuwanuwami aviiya.*

¹⁰Avonemi da nuwapoya kamoni kota miirikikina na gamoku kovotekatekei, tuna kubiine ani taraparanemi. Mara epipisi da vikamyuyuwa ghamana dobu kudubina ina nunui da iyavo kava dobuwai emakamakai na ina vorubusi na nani maranai ana koyagha bubunimi. ¹¹Ke mara gurina ma ana pisi. Ma aviyavisina gwabimiyai na kovokikini da kraun gayamimiyai atere na ke sago wawaya ina viitawei. ¹²Ma iyai ruyagha ma nuwapoya kudubina ina ghegavovori na ana berai da tuna aku God ina taparoro numana kana kowora. Ma ke meyani da nani numana kamoni ina votawei. Ma nani koworisi tepasiyai na aku God kana vava ma kaku vava vuna ma bade God ina kwanatu kana vava ana girumi. Tuna kwanatuna na Jerusalem vuna ma aku God

---

* **3:9:** Isa 49:23, 60:14, 43:4

gwabinai namei kunumai inoru.’* *

¹³ ‘Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsi kurisi etereterei na kovi yana bogai.’ ”

Vitumaghana wawayisi Laodisiya kamonai kii sisiya.

¹⁴ “Vitumaghana wawayisi Laodisiya kamonai kii koyakoyagha aneyina kurina weni nakanani kegiruma.* ‘Taku na Amen Wawayiku, iyamna bera kudubina akova yavui, aipatutu da vonavaghata kava aimamatarei. Ma bera kudubina God iyamoni na taku aibadei. Aku sisiya na weni.’

¹⁵ ‘Ami bera peyarina akovi, tami ke muyamuyami ma bade ke nubanubami. Akayokayowei da keta sago kota vinei da kota muyamuya kirakai bo kota nubanuba kirakai.

¹⁶ Ma kegha da tami na tururukimi. Ke muyamuyami ma bade ke nubanubami, tuna kubiine na ana ghurapupunatawemi.

¹⁷ Tami kovonavona bo, “Tokai vaghina, mura wawayikai, ke sago avi sawarina katekwekwai iyamna akii kayowana peyarina namada kavii yavui.” Ma kegha da damimi ke kota viiviiya da tami nuwapoya kamonai ma kovi kamyuyuwa kirakai. Matapotapotami ma iyumi kava ma kiikayokayomi. ¹⁸ Ami giu avereveremi da gold gwabikuwai kona gimari, tuna na keyama yebayebarina ikaravunaghi da gold kavakava.

* **3:12:** Rev 21:2; Isa 62:2, 65:15

* **3:12:** Iyavo kava God ma Yesu Keriso kii vava gwabisiyai igirumi ti na God ma Yesu rapesiyai. Ma bade Jerusalem kana vava gwabisiyai ini matakira da

tuna kwanatuna na i dobu vaghata.

* **3:14:** Prov 8:22

Kanumimi ina mura vaghata na gwabikuwai kota viiya. Ma kotinimaya da iyumi kava, tuna kubiine na gara poipoisi gwabikuwai kona gimari ma koni kote da kona kiipaparimi. Ma bade gegura gwabikuwai kona gimari da matami kona bunama da kona kita bubuna. ¹⁹ Ma iyavo kava nuwanuwasi aviiviiya na ti damsia ayeghayeghisi ma atupatupavimaninisi. Tuna kubiine na nuwanuwami kudubinai ami berabero kovinimayei ma komiirikupukuputei.* ²⁰ Taku na weni, matuketiyai amiimiiri ma akiikiipowapowara. Iyai gamoku ini yanei ma matuketa ina votawei na ana rui kurina da taku na tuna yavata kana kam patapata. ²¹ Taku bera kudubina aghegavovori da aku Mamai ina vikiivavo gawarinai yavata kamakamakai ma kaibada patapata. Ikikava aberai na bade iyavo kava nakanani ina berai da ruyagha ma nuwapoya kudubina ina ghegavovori na ani vaghinei da aku vikiivavo gawarinai yavata kana makai ma kani bada patapata.'

²² 'Wawaya ere tinimi, Kanuma Vovokaravina ina sisiya vitumaghana damsia kurisi etereterei na kovi yana bogai.' "

4

Vokavara kunumai.

¹ Weni berasi murinai na taku Jon akita da kunumai matuketa vovotawena akitai.

Ma nani gamona karenai ivi sisiya kuriku na ivi sisiyame, ma gamona na ghamana nakanani ma

---

* **3:19:** Prov 3:12; Hib 12:6

ture gugurina. Ivona bo, “Keghae wike da aviyav-
 isina mara maghinotai ina tupuwa na ani debei
 kurim da kuna kitai.” ² Nakanani ivonavona na
 yaghiyaghinai God Kanumina iviiniku da aghae.
 Ma kunumai akita da maghinokuwai na vikiivavo
 gawarina akitai ma tepanai na God imakamakai.*
³ Ma kana kita na vokeyakeyuna nakanani ma
 wakima kadakadarisi kii vava jessa da kaniliyan.
 Ma vurere nani vikiivavo gawarina iveruviviri,
 kana kita nakanani ma wakima kadakadarina
 kana vava emerod. ⁴ Ma bade vikiivavo gawarisi
 gisigisisi ivi 24 nani wawayina ina vikiivavo gawa-
 rina igwagwari ma sago sago duma tepasiyai na
 magumagura avatetesi imakamakai. Ma kii gara
 poipoisi ma kii kraun na gold, gayamisiyai ivi kote,
 imatakira da ti na kiikiivavo. ⁵ Ma vikiivavo
 gawarina ghamanai na kadakadara ma gugura
 ikiikiibau ma warikekeya iruruwa. Ma magh-
 inonai na kibe miikovimaruwa ikarakarata, ti na
 kanuma miikovimaruwa God rapenai.* ⁶ Ma bade
 nani vikiivavo gawarina ghamana maghinonai
 na toka, ma imiirara kirakiiyei da kana kita na
 nakanani ma garasi.*

Ma ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa
 nani vikiivavo gawarina imiiriviviri. Matasi
 ipeyari maghinosiyai ma bade iwagidusiyai
 ma bade tupuwisi ivi kenavivirei. ⁷ Ma sago
 kana kita na nakanani ma layon ma viruwina
 kana kita na nakanani ma ox. Ma viarobina
 maghighina na nakanani ma wawaya ma

---

* **4:2:** Ezek 1:26-28, 10:1   * **4:5:** Exod 19:16; Rev 8:5, 11:19,
 16:18; Ezek 1:13; Rev 1:4; Zech 4:2   * **4:6:** Ezek 1:5-10, 10:14

viruwamaruwina kana kita na nakanani ma bayo mapemapena ita rutataghi. ⁸ Ma sago sago duma na mapesi miikovimasago ma tupuwisiyai na mata kavakava, mapemapesi gaburisiyai yavata. Mara ma didibara, ke meyani da kawasi ita potapota, evonavona bo,

“Vovokaravim, vovokaravim, vovokaravim,
tam Bada God rewapana kirakiim.

Tam makamakii nonowim, rorova, karako
ma maram.”*

⁹ Maranai nani ghamoghamosi yawayawasi ikarei da vokavakavara ma vikiikiwa ma vokarava God makamakii nonowina kurina etereterei na ¹⁰ magumagura avatetesi ivi ²⁴ evovomiiri da God makamakii nonowina ina vikiivavo gawarina maghinonai ituwaporeruruwana ma etawetawesi ma kii kraun ivotaweyana da maghinonai etutura ma evovokavakavara. Evonavona bo,

¹¹ “Tam ina kim kava akii Bada ma akii God.

Kughe kirakai, tuna kubiine rewapana
da kadara kavereverem, ma kavovokaravem,
Iyamna bera kudubina na tam kuyamoni
ma tam kava am kayowanai na yawasa ku-
veresi.”

5

Sipu Gegeyina pasi miikovimaruwa ivotawetawei.

¹ Muriyai God akitai, tuna ina vikiivavo gawarina tepanai imakamakai ma imana katagheyana na pepa nokuna nevana da nevana girugirumina ma pasi miikovimaruwa

---

* **4:8:** Ezek 1:18, 10:12; Isa 6:2-3

ipasitatani.* ² Ma aneya rewapana kirakiina akitai ikiikiirara bo, “Tam iyai am rewapana kovokovoghina na pasi kuna votawei da pepa kuna votaritariya.” ³ Ma ke sago iyai kunumai bo dobuwai bo dobu gaburinai da nani pepana ita votaritariya da girumina iti yavi. ⁴ Ma taku atuwenoweno iyamna ke sago wawaya kiimatana ita panani da pepana ita votaritariya da kamonai girumina iti yavi. ⁵ Ma magumagura ivi 24 kamosiyai sago ivoneku bo, “Ke kuna tou. Kekita, Juda kana dam kamonai David tupurereghina sago ivi rewapana kirakai da ivi vavei ‘Juda i Layon.’ Tuna bera kudubina ighegavovori ma kovokovoghina da pasi miikovimaruwa ina votawei ma pepa ina votaritariya.”*

⁶ Akita da Sipu Gegeyina akitai, tuna vikiivavo gawarina ririnai imiimiiri ma ghamoghamo ruwamaruwa ma magumagura avatetesi ivi 24 ivi basubasuwei. Ma Sipu Gegeyina kana kita na nakanani ma wawaya ita kiiyunui ma muriyai ita ruyawayawa. Ma tonana miikovimaruwa ma matana miikovimaruwa. Nani matasi ivi matakira da kanuma miikovimaruwa God rapenai evonavonatawesi ekiikiibau da dobu kudubina ekitakita yavui.* ⁷ Ma Sipu Gegeyina ivi turiya da God vikiivavo gawarina tepanai imakamakai na katagheyana pepa nokuna ivovotani na ita viiya. ⁸ Pepa nokuna iviiviya na ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa ma magumagura avatetesi ivi 24 ivi tuwaporeruruwana ma itawotesi Sipu Gegeyina ku maghinona da

---

* **5:1:** Ezek 2:9-10; Isa 29:11

* **5:5:** Gen 49:9; Isa 11:1, 10

* **5:6:** Isa 53:7; Zech 4:10

ivokavakavari. Ma kudubisi haps ma bade dabira goldiyai iyamona na ivopatapati. Dabira kamosiyai na insens, tuna na God ina wawaya vovokaravisi i nipowana.* 9 Ma Sipu Gegeyina kurina tavora vuna ivuri.

“Tam wawaya kiimatanim, tuna kubiine kovokovoghim da pepa nokuna kuviiya ma pasisi kuna votawei, iyamna ikiivunum ma taramuwai wawaya, dam ma dam kamosiyai, i dobu ma gamosi bogii ma bogiiyai, kudubisi kugimaratawesi da God rapenai.*

10 Ma kuberisi da ti na kiikiivavo ma vokavakavara babadisi da God ina vokavakavari ma dobuwai ini bada.”*

11 Ma akita na aneya kana vava da koroto ke viviyavina akitisi ma gamosi avi yanei. Nani korotona na vikiivavo gawarina ma ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa ma magumagura avatetesi ivi 24 iveruvivirisi.*

12 Gamo vovosiyai ivivi tavoreyana bo, “Sipu Gegeyina ikiivunui, tuna na kiimatanina ma ighae kirakai. Tuna kava tavovokaravei, iyamna kana vava irakata ma mura, nuwagiura ma rewapana, kadara ma vigheghena na kudubina rapenai.”

13 Ma bera kudubina yawayawana kunumai ma dobu tepanai ma dobu gaburinai, ma bade yegai kamonai na peyarisi avi yanesi etavotavora bo,

---

* 5:8: Psa 141:2 * 5:9: Psa 33:3, 98:1; Isa 42:10 * 5:10: Exod 19:6; Rev 1:6 * 5:11: Dan 7:10

“Wawayina vikiivavo gawarina tepanai emakamakai ma Sipu Gegeyina, ti tavovokaravesi, iyamna kii vava irakata ma rewapana, kadara ma vigheghena makamakii nonowina na rapesiyai.”

¹⁴ Ma ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa ivona bo, “Amen.” Ma magumagura avatetesi ivi ²⁴ ivi tuwaporeruruwana ma itawotesi ma ivokavakavarisi.

6

Sipu Gegeyina pasi ivi votaweyana.

¹ Akitakita ma Sipu Gegeyina pepa nokuna ivi-iyia ma pasisi miikovimaruwa kamosiyai na sago ivotawei. Ma avi yanei da nani ghamoghamosi yawayawasi ruwamaruwa kamosiyai, sago gamona nakanani ma warikayakeya, ivona bo, “Kepisi.” ² Ma akita da maghinokuwai na hosi poipoina imiimiiri akitai. Ma tepanai wawaya igeru na kraun iviyya ma ikotei, pidu ikavari ma ikiibau da kana ghavighaviya ita ghegavovorisi.*

³ Ma Sipu Gegeyina pasi kana viruwa ivotawei na avi yanei da bade ghamoghamo yawayawasi kana viruwa ivona bo, “Kepisi.” ⁴ Ma bade hosi sago yebayebarina itawanakiibuwei. Ma wawaya sago hosi tepanai igeru na rewapana iviyya da dobuwai nuwanuba ita viitawei ma wawaya ita berisi da turaturasi yavata iti ruwavunuvunuwana. Ma tuna wawayina na seri ghamana gwabinai.*

* **6:2:** Zech 1:8, 6:3, 6   * **6:4:** Zech 1:8, 6:2

⁵ Ma bade Sipu Gegeyina pasi kana viaroba ivotawei na avi yanei da ghamoghamo yawayawasi kana viaroba ivona bo, “Kepisi.” Akita da maghinokuwai na hosi dumadumana imiimiiri akitai. Ma wawayina hosi tepanai igeru na imanai sikere ivovotani.* ⁶ Ma nani ghamoghamosi yawayawasi basusiyai gamo avi yanei da wawayina hosi tepanai ivonei bo, “Keberai da vavai miyiina ina rakata da wawayana ina biga ku pom ma miiyanina na whiti kilo sago kava ina gimari. Bo ina biga ku pom ma miiyanina na bari kilo aroba kava ina gimari. Ma greipi uravisi ma oliv kiisi ke kuna kiiviberoi.”*

⁷ Ma Sipu Gegeyina pasi kana viruwamaruwa ivotawei na avi yanei da ghamoghamo yawayawasi kana viruwamaruwa ivona bo, “Kepisi.” ⁸ Akita da maghinokuwai na hosi sago imiimiiri akitai. Ma kitana na yapuyapukarena. Ma wawayina hosi tepanai igeru kana vava na ‘Rabobo.’ Ma kwinana kana vava ‘Tanama’ na murinai ikivikivini. Ma rewapana iviia da ina berai da gomara, gubaga, ghamoghamo kayakayayisi ma bade ghaviya ina rakata da wawayana nevanavana dobuwai ina rabobo.† *

⁹ Ma Sipu Gegeyina pasi kana vimiikovi ivotawei ma akita da wawayana kanumisi suwara

---

* **6:5:** Zech 6:2, 6   * **6:6:** Weni sisiyina iyamna da gomara ghamana wawayana damina ina viini. Kawasisiyai biga kuni karei da ku didibara ma kana miiya na denariyas sago. Tuna kovokovoghina da whiti kilo sago kava kuna gimari bo natunatum ina peyari ma kuna nota kawai na bari kilo aroba kuna gimari.

† **6:8:** Wawayana nevanavana iyamna na wawayana ruwamaruwa kamosiyai na sago ina rabobo, 1/4 bo 25%.   * **6:8:** Ezek 14:21

kana kema gaburinai ivivi makiiyana akitisi. Ti na God vonana idimei ma ivi patutu da debiiyai ivi mamatara da Yesu ivi tumaghanei. Tuna kubiine wawaya ivi tupaketowanesi ma ivi kiivunuwana. ¹⁰ Bada ikwatui ma ivonei bo, “Bada rewapana kirakiim, vovokaravim ma maninim. Kana vivikoyakoyagha da mara avai wawaya dobuwai ivi kiivunuwanekai da tarakai isororo na kuni tupaviresi ma kovogha kuna veresi.” ¹¹ Ivi sisiya ikovi na sago sago duma gara poipoina iviia ma sisiya ivi yanei da iti koyakoyagha mara gisina. Wawaya ina vomiri da Keresiyana varevaresisi viya ma Yesu ina bigabiga viya ini kiivunuwana ina nena da ruvana iterei ina viiya na muriyai vitupavira marana ina nekiibau.

¹² Akitakita ma Sipu Gegeyina pasi kana vimiikovimasago ivotawei ma nukenuke ghamana itupuwa. Ma madegha rarana ivoterei da ivi nubakutuvi da nakanani ma nuwapoya garana dumadumana.‡ Ma nawaravi na kudubina iyebavirai nakanani ma tara.* ¹³ Ma kunumai gwamegwame iririgha ku dobu da nakanani ma yanunu ghamana kii itugui da amena matisi ma ita ririgha.* ¹⁴ Ma kunuma iwapa nakanani ma riyapa ita vonokui. Ma bade koya da nuwa kudubisi kii gawara vaghata ikuyowei ma ku gawara vusi idamana.* ¹⁵ Ma wawaya peyarisi iverau ku koya. Ti na dobu

---

‡ **6:12:** Mara katamaninai gote dumadumana vunivuninai gara iyamoyamoni. Tuna garana na nuwapoya ma siyapa marasiyai ivivi kote. * **6:12:** Rev 11:13, 16:18; Isa 13:10; Joel 2:10, 31, 3:15;

Mat 24:29; Mak 13:24-25; Luk 21:25 * **6:13:** Isa 34:4 * **6:14:** Rev 16:20

kana kiikiivavo ma babada, ghaviya babadisi, ma bade wawaya mumurisi ma wawaya rewapanisi, sleiv wawayisi ma wawaya vovotawesi, peyarisi inae da buba ma wakima rogurogusiyai ikove.*
 16 Ma ivivi kwatu bo, “Koya da wakima koririgha ku tepakai da kona kiigavugavukai da God ina vikiivavo gawarina tepanai emakamakai na ke ina kitikai, ma bade Sipu Gegeyina ina nuwapughu damina ke kana viiya.* 17 Karako i nuwapughu kana mara inekiibau na ke sago meni wawayina ina miiripotei.”*

7

God ina wawaya 144 tausan.

1 Weni berasi ikovi ma akita na dobu matatupina ruwamaruwa ma tepasiyai na aneya ruwamaruwa akitisi ivivi miiriyana. Ti na yanunu ruwamaruwa ivovopotepotesi da ke ita verau da dobu bo yegai bo kii sago ita tapi tovonni.* 2 Muriyai akita na bade aneya sago maramatanai igheghae akitai. Ma matakira sawarina ikavari, tuna sawarina ina biga da iyavo kava God yawayawana rapenai na maghitepasi ita kiruma. Ma ikiirara aneya ruwamaruwa kurisi, ti na rewapana iviia da dobu ma yegai iti beroi, tuna kubiine na ivonesi bo, 3 “Dobu ma yegai ma kii kudubina ke koni beroi, kovi koyakoyagha da kunona God ina matakira ina bigabiga wawayisi maghitepasiyai kana kiruma.”* 4 Muriyai sisiya

---

* **6:15:** Isa 2:19, 21   * **6:16:** Hos 10:8; Luk 23:30   * **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2   * **7:1:** Jer 49:36; Dan 7:2; Zech 6:5   * **7:3:** Ezek 9:4, 6

avi yanei da iyavo kava ikirumisi na peyarina ivi 144 tausan. Ma kudubisi na Israel kii dam kamosiyai.

⁵ Juda kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Ruben kana dam kamonai na bade 12 tausan ikirumisi,
 ma Ged kana dam kamonai na bade 12 tausan ikirumisi.

⁶ Ma Asera kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Napitali kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Manase kana dam kamonai na bade 12 tausan ikirumisi.

⁷ Ma Simiyon kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Livai kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Isaka kana dam kamonai na bade 12 tausan ikirumisi.

⁸ Ma Zebulun kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Josepa kana dam kamonai na 12 tausan ikirumisi,
 ma Benjamin kana dam kamonai na bade 12 tausan ikirumisi.

Koroto ghamana kii gara poipoisi.

⁹ Ma weni berasi murinai akita ku maghinoku na koroto ghamana akitisi, ke kovokovoghina da ati yavisi. Kamosiyai na dam ma dam kudubisi i wawaya emakamakai, i dobu ma gamosi bogii ma bogiiyai na nani vikiivavo gawarina ma Sipu Gegeyina maghinosiyai imiimiiri. Kudubisi na gara poipoisi ivi kote ma imasiyai na yapi rugurugusi ivovotana.

¹⁰ Ma ikarayogosi bo,
 “Ita God na vikiivavo gawarina tepanai emaka-
 makai
 ma Sipu Gegeyina yavata.
 Ivi yawasita, tuna kubiine tavo-
 vokavakavarisi.”

¹¹ Ma ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa
 ma magumagura avatetesi ivi 24 vikiivavo
 gawarina imiiriviviri. Ma murisiyai na aneya
 kudubisi bade imiirivivirisi ma vikiivavo
 gawarina maghinonai ivi tuwaporeruruwana ma
 itawotesi da maghitepasi dowa ikiitovoni ma God
 ivovokavakavari. Ma ivonavona bo,

¹² “E, vonavaghata da
 kadara, nuwagiura ma rewapana
 na ita God rapenai.
 Kana vava irakata.
 Vokavakavara, vikiikiwa ma vigheghena ta-
 vere nonowei.
 Amen.”

¹³ Ma nani magumagurisi kamosiyai sago
 ivi tarakiiyaneku bo, “Weni damsi gara poipoisi
 ivi kote na iyavo ma mimei ivi piyana?”

¹⁴ Avonapotei bo, “Bada, ke atakovi ma tuna na
 tam kuakovi.”*

Ma ivoneku bo, “Weni damsi na mara berona,
 vitupaketowana ma vikayotirana kamoni imi-
 irikikina da ku damona na kii gara na Sipu Gegey-
 ina taranai ikowa da ipoini. ¹⁵ Tuna kubiine na,
 ‘Kii gawara na God ina vikiivavo gawarina magh-
 inonai
 da mariyai ma didibarai evovokavakavari
 ina taparoro numana kamoni.”

---

* **7:14:** Dan 12:1; Mat 24:21; Mak 13:19

Ma God rogunai ina makai da ina koyagha
 bubunisi,
¹⁶ da vitonara ke meyani ina kara tovonisi,
 ma kaiyosi ke meyani ina kanakana tovona.
 Ma bade madegha puna muyana ke
 ina karagavovorisi,*
¹⁷ iyamna kii koyakoyagha na Sipu Gegeyina, tuna
 vikiivavo gawarinai imakamakai.
 Tuna ini nowesi da ku okowa yawayawana
 meni dobunai evusivusira nake.
 Ma matadogasi kudubina na God
 ina kiipupunatawei.’ ”*

8

Sipu Gegeyina pasi miikovimaruwa ivotawei.

¹ Ma Sipu Gegeyina pasi kana vimiikovimaruwa
 ivotawei na iyavo kava kunumai imakamakai na
 kudubisi ivoguguba da mara gisina.* ² Ma akita na
 aneya miikovimaruwa akitisi, God maghinonai
 imiimiiri ma ture miikovimaruwa iveresi.

³ Ma aneya sago gold sensa ikavarapiyei da
 suwara kaṅa kema ririnai imiiri. Ma insens
 ghamana iviia da God ina wawaya vovokaravisi
 i nipowana yavata ivokapui da ita kapuna gold ke-
 mana tepanai God ina vikiivavo gawarina magh-
 inonai.* ⁴ Ma aneya sensa ivovotani na insens
 buna ma vitumaghana damsai i nipowana yavata
 ighae God maghinonai. ⁵ Nani murinai na aneya
 suwara kana kema tepanai keyama mukina sensa

* **7:16:** Isa 49:10   * **7:17:** Psa 23:1; Ezek 34:23; Psa 23:2; Isa
 49:10, 25:8   * **8:1:** ‘Mara gisina’ iyamna 30 minutes nakanani.

* **8:3:** Amos 9:1; Exod 30:1, 3

ivi tupoi ma itawei ioru ku dobu da wariskeyakeya iruruwa ma iguguguri, mara ikadakadari ma dobu inukenukei.*

Aneya ituture.

⁶ Muriyai na aneya miikovimaruwa ivovunagha da i ture ituvena.

⁷ Ma aneya sago ivi nao, ina ture iuveni na garewa pakapakana† nakanani ma wakima, ma bade keyama karakaratina tara yavata inekiibau. Ma itawei ioru ku dobu da dobu nevanevana‡ ikaragavovori ma bade kii nevanevana ma inamona kudubina ikaragavovori.*

⁸ Muriyai aneya viruwina ina ture iuveni na sawara sago nakanani ma koya ghamanakina ere karakaratina itawei ioru ku yegai na yegai nevanevana ivi tara. ⁹ Ma aviyavisina peyarina yawayawana yegai kamoni na nevanevana§ irabobo, ma waka nevanevana imonu.

¹⁰ Muriyai aneya viarobina ina ture iuveni na gwamegwame ghamakina ere yebayebarina nakanani ma kube kunumai ipeku ioru da okowa ma vusira nevanevana** ikamowanisi.* ¹¹ Tuna gwamegwamena kana vava na Kii Kawayarayarana ma meni okowisi kava ikamokamowanisi na kudubina ivi kawayarayara da wawaya ipeyari kirakai nani okowisiyai iuma na irukwa.*

---

* **8:5:** Lev 16:12; Ezek 10:2; Exod 19:16; Rev 11:19, 16:18 † **8:7:** Garewa pakapakana: Garewa pakapakana nakanani ma wakima iyamna na hail bo ice. ‡ **8:7:** Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%. * **8:7:** Exod 9:23-25; Ezek 38:22 § **8:9:** Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%. ** **8:10:** Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%. * **8:10:** Isa 14:12 * **8:11:** Jer 9:15

12 Muriyai na aneya viruwamaruwina ina ture iuveni na madegha ma nawaravi da gwamegwame i rewapana ivowai da nevanevasi^{††} ivi nubakutuva. Weni berana itupuwa na dobuwai madegha ke ita rarana kupom, mara tupona kava irarana. Ma bade nawaravi da gwamegwame ke ita karata mareba, mara tupona kava ikarata.*

13 Ma akitakita ma tepakuwai bayo irovorovo ma ikiikiirara bo, “Nuwapoya, nuwapoya, nuwapoya. Tami iyavo kava dobuwai komakamakai na koni nuwapoya kirakai, iyamna aneya ivi aroba gisina kava ma i ture inuvena.”

9

1 Muriyai na aneya vimiikovina ina ture iuveni ma akita na kunumai gwamegwame ipeku ioru ku dobu akitai. Ma bonagha sago ioru kirakai da damona kegha ma kana vava na Abis. Ma kana kiya na gwamegwamena iviia.

2 Ma Abis ivotawei na kamoni bau ighae, nakanani ma keyama karakaratina ghamanakina buna ita gheghae. Ma buna ighae da madegha ma kunuma irogui.* 3 Ma nani buna kamoni na madikapoka ikiibau da ioru ku dobu ma rewapana iviia da ini tona nakanani ma gwaghagwagha.* 4 Ma sisiya bagibagina iviia da kii ma inamona ma aviyavisina tano tepanai igogogo na ke iti beroi. Ma iyavo kava maghitepasiyai God ina kiruma gwabisiyai kegha na ti damsi kava

---

^{††} **8:12:** Nevanevasi iyamna na 1/3 bo 33%. * **8:12:** Isa 13:10; Ezek 32:7; Joel 2:10, 31, 3:15 * **9:2:** Gen 19:28 * **9:3:** Exod 10:12-15

iti tonesi.* ⁵ Ma rewapana ke ita viiya da wawaya iti rabobosi, inivisi ghamana kava ita vereveresi da nawaravi miikovi ruvana ita vokwarakwara. Ma nani inivisina damina na nakanani ma gwaghagwagha ita kanisi. ⁶ Nani marasiyai na wawaya ti mani i rabobo ketana inekwa kirakiiyei ma ke ina panani. I kayowana ghamana da ita rabobo, ma rabobo ina veruvuvuresi.*

⁷ Ma nani madikapokisi kii kita na nakanani ma hosi ivovunagha, kii terepapara ivi kote da vighaviya kubiine. Ma gayamisiyai na nakanani ma gold kraun iti kote. Maghighisi na nakanani ma wawaya,* ⁸ uyawisi gurigurisi na nakanani ma wivine uyawisi, ma okesi na nakanani ma layon okesi.* ⁹ Nuwakadasi kii terepapara ivi kote na ayon iyamona. Ma mapemapesi gugurina ghamana na nakanani ma hosi ma seriyoti yavoyavosi ghaviya verupotena kubiine ita veraverau.*

¹⁰ Giusi kii kita ma bade iyosi na nakanani ma gwaghagwagha. Ma rewapana iviyya da giusiyai wawaya ita tonisi na inivisi ghamana ita vereveresi da nawaravi miikovi ruvana ita vokwarakwara.

¹¹ Ma i kiivavo aneyina na Abis bonaghina kana koyakoyagha. Ma Hibriu gamosiyai kana vava evonavonei da Abadon ma bade Grik gamosiyai kana vava evonavonei da Apoliyon, nani vavasi iyamna na Kiiivibero Badana.

¹² Weni tuna na nona nuwapoyina na inivisina ma vokwarakwarana itatawei ma bade nuwapoya ruwa epipisi.

---

* **9:4:** Ezek 9:4   * **9:6:** Job 3:21; Jer 8:3   * **9:7:** Joel 2:4   * **9:8:** Joel 1:6   * **9:9:** Joel 2:5

13 Ma aneya vimiikovimasagona ina ture iuveni na gamo sago avi yanei. God maghinonai na suwara kana kema emakamakai, tuna goldiyai iyamoni. Ma tepanai na tona ruwamaruwa iterei ma nani tonasi kamosiyai nani gamona ivivi sisiya na avi yanei.* 14 Ma aneya vimiikovimasagona ture ivovotani na kurina ivona bo, “Okowa ghamanakina kana vava Yupretis ririnai aneya ruwamaruwa patupatumisi na kevotawesi.” 15 Nani aneyisi na God ivovunaghisi ma ivivi makiiyana da kana mara vaghata iviia na ivotawesi da dobuwai wawaya nevanevana* iti kiiyunuwana. 16 Ma sisiya avi yanei da nani aneyisi vighaviya kubiine wawaya ivi 2 handred miliyon† sago sago duma i hosi yavata iviinisi. 17 Ma damsi i hosiyai igeru akitisi na kii kita weni nakanani. Nuwakadasi kii terepapara kirumina na aroba. Ikirumi da yebayebarina ma bogapu dumadumana ma bade yanoyanona. Ma hosi gayamisi na nakanani ma layon gayamisi ma kawasiyai na keyama yebayebarina, bau ma sulpa ikiikiibau. 18 Ma kawasiyai na nuwapoya ghamaghamasi ivi aroba ikarakaratawei, sago na keyama yebayebarina ma sago na bau ma sago na sulpa wakimina karakaratina. Kawasiyai ikiikiibau da dobuwai wawaya nevanevana‡ irurukwa. 19 Ma hosi i rewapana na ke kawasiyai kava ma bade giusiyai, iyamna giudamosi na nakanani ma mota gayamina da tuniyai wawaya ikanikanisi da ivivi gubagisi.

* **9:13:** Exod 30:1-3   * **9:15:** Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%.   † **9:16:** 200,000,000   ‡ **9:18:** Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%.

20 Ma nuwapoya ghamaghamasi bogii ma bogiiyai itupuwa da koroto ghamana irukwa. Ma iyavo kava imakamakiiteresi na ke nuwanuwasi iti tetei da i bera beroberosi itinimayei ma ita miirikupukuputei. Ke i kayowana da kanuma beroberosi ma sawara imasiyai iyamoyamona na vokavakavarisi ita voterei. Ti na gold da silva ma bade bronz da wakima ma keyama iyuna da sawarisi iyamona. Ma sawarisi na ke ita kitakita, ita vivisiya bo ita bababa.* 21 Ti wawayisi na patana da ekiikiivunuwa, ikasiko, ipekana wapawapa ma eyapiyapi ma ke sago itinimayei da ita miirikupukuputei.

10

Aneya ma pepa nokuna gisina.

1 Muriyai akita na aneya sago rewapana kiraki-ina kunumai iororu akitai. Kwavuwai ivi gara ma gayamina na vurere iveruviviri ma maghigh-ina na madegha nakanani ma kaena kana kita na nakanani ma kowora ita karakarai. 2 Ma pepa nokuna gisina ivotawei da imanai ivotani. Imiri da kaena katagheyana na yegai tepanai ma dugena na tano tepanai. 3 Ma ighekiirara, tuna nakanani ma layon ita ganagana. Ma namei na warikewayekeya miikovimaruwa ivonapotei. 4 Ma nani warikewayekeyisi ivi sisiya ikovi na ata giruma. Ma gamo sago kunumai ioru da ivoneku bo, “Warikewayekeya miikovimaruwa ikikava ivi sisiya na kegudui, ke kuna girumi.”

---

* 9:20: Psa 115:4-7, 135:15-17; Dan 5:23

⁵ Ma akitakita na nani aneyina kaena nevana yegai tepanai ma nevana tano tepanai imiimi-iri akитай na imana katagheyana iruwepai ku kunuma.* ⁶ Ma ivona bo, “God tuna makamakii nonowina, kunuma ma dobu da yegai ma bade bera yavu kudubina kamosiyai iyamoni na tuna avanai vonavaghata avonavona da vikayovira ikovi. ⁷ Mara ina pisi da aneya kana miikovi-maruwa ina ture inuveni ma God ina kayowana gavugavusi ina tupuwa da kudubina ini kovini. Ma nani berasi namada ivi debei ina bigabiga wawayisi kurisi, ti na peroperoveta.”

⁸ Ma nani gamona kunumai avivi yanei na bade kuriku ivi sisiyame. Ivona bo, “Kenae da aneya yegai ma tano tepanai emiimiiri na pepa gisina vovotatena imanai kuna viiya.”*

⁹ Ma anae da nani aneyina kurina ma avonei da pepa gisina ita vereku. Ma ivoneku bo, “Keviini ma kuna kani na kawam kamoni na damina na nakanani ma manigewa ma muriyai manawim ina tupaviravirai.”

¹⁰ Ma aneya imanai pepa aviiya da akani. Ma kawaku kamoni na imagi kirakai da nakanani ma manigewa. Ma akanikani da arunamini na manawiku itupaviravirai. ¹¹ Ma aneya ivoneku bo, “Kuni peroveta, God ina sisiya kuni yonayona meyei da aviyavisina ina tupuwa wawaya dam ma dam kamosiyai, i dobu ma gamosi bogii ma bogiyai ma bade kiikiivavo kurisi.”

---

* **10:5:** Exod 20:11; Deut 32:40; Dan 12:7; Amos 3:7   * **10:8:** Ezek 2:8-3:3

11

God ina peroperoveta ruwa.

¹ Ma naga sago ivereku da aku ruvaruva ma ivoneku bo, “Kenae da God ina Taparoro Numana ma suwara kana kema keruvai. Ma bade kamonai iyavo kava evovokavakavara na kevi yavisi.* ² Ma Taparoro Numana kupunai gari na kevoterei, ke kuna ruvai. Tuna garina kamonai na kupuna damsi kii gawara, iyamna iyavo kava ke ita vivitumaghaneku na averesi. Ma ti damsi na nani kwanatuna vovokaravina Jerusalem ini tugudagudai da nawaravi 42 ina kovi.* * ³ Ma aku peroperoveta ruwa ana vinesi da kubiiku vonavaghata ini mamatarei ma rewapana ana veresi da mara 1,260 kamonai gara dumadumasi ini kote ma aku sisiya ini yonayonei.”†

⁴ Nani vimamatara wawayisi na oliv kiisi ruwa ma ti na bade rampa kii tutura gawarisi ruwa da dobu kana Bada maghinonai emiimiiri.*

⁵ Ma iyavo kava ina vivipaparana da iti gubagisi na nani vimamatara wawayisi kawasiyai keyama yebayebarina ina kiibau da ina karagavovorisi. Iyavo kava ina vivighaviyesi na nakanani ina rabobo. ⁶ Weni vimamatara wawayisi i rewapana emakamakai da maranai God ina sisiya ina viviyonayonei na kwavu ina gudui da garewa ke ina katuna. Ma bade rewapana gwabisiyai

---

* **11:1:** Ezek 40:3; Zech 2:1-2   * **11:2:** Nawaravi 42 na mara 1,260.   * **11:2:** Luk 21:24   † **11:3:** Gara dumadumana na ‘sackcloth,’ tuna nakanani ma kamoro kana begi rasirasina ma Israel damsi gote vunivunina dumadumanai garana iyamoni da siyapa kubiine ikote.   * **11:4:** Zech 4:3, 11-14

da okowa kudubina ina berai da ini tara. Ma i ku kayakayowanai ina beraberi da dobuwai nuwapoya ghamaghamasi bogii ma bogiyyai ini turagudei.*

⁷ Ivi ruwa God ina sisiya ini mamatarei ina kovi na ghamoghamo kayakayayina Abis bonaghina kamoni ina ghae ma yavata ini ruwa da ina ghegavovorisi ma ini kiiyunuwana.* ⁸ Ma Jerusalem kamoni tupuwisi ketiyai ini keneyana. Tuna kwanatuna kamoni i Bada ituparatui da irabobo. Ma bade kwanatuna kana vava ikwatuviiviyakei da Sodom bo Egypt.‡ * ⁹ Ma tupuwisi ke ina dogoi da mara aroba ma ku tepana na mara nevanevana kava§ ketiyai ini keneyana da nani kamoni na wawaya dam ma dam kamosiyai, i dobu ma gamosi bogii ma bogiyyai, peyarisi ina pisi ma ina gayomakiyisi. ¹⁰ Ma nani vimamatara wawayisi irabobo kubiine na wawaya peyarisi dobuwai nuwanuwasi ina biibii kirakai da ini puyovivirana, iyamna nani vimamatara wawayisi inekiibau na nuwapoya ma vikamyuyuwa ghamana ipiyei weni dobuna makamakiisi kurisi. ¹¹ Mara aroba ikovi ma mara kana viruwamaruwa madegha punai nakanani ma God yana yawayawana itawei da nani peroperoveta raborabobosi ku kamosi na bade iruyawayawa ma ivomiiri. Ma iyavo kava ikitisi ivovomiiri na iyabumana kirakai.*

---

* **11:6:** 1Kgs 17:1; Exod 7:17-19; 1Sam 4:8 * **11:7:** Dan 7:7, 21; Rev 13:5-7, 17:8 ‡ **11:8:** Ikwatui Sodom bo Egypt iyamna Jerusalem na nani dobusi nakanani, kamoni wawaya i berabero irakata. * **11:8:** Isa 1:9-10 § **11:9:** Mara 3 1/2 * **11:11:** Ezek 37:10

12 Muriyai na peroperovetisi ivi yana da kunumai gamo ghamana ioru da ivonesi bo, “Koghae wike.” Kii ghavighaviya ikitakitisi ma kwavuwai ighae ku kunuma. 13 Ma nani maranai nukenuke ghamana itupuwa da kwanatuna nevanavana** iugurikai da wawaya ivi 7 tausan irabobo. Ma iyavo kava ke ita rabobo na iyabumana kirakai da God kunuma makamakiina kana kadara kubiine ivi gheghena kirakiiyei.*

14 Kokitai, weni tuna na nuwapoya kana viruwa itatawei ma kegha da nuwapoya kana viaroba na gisina kava ma ina nekiibau.

Ture kana vimiikovimaruwa.

15 Muriyai na aneya kana vimiikovimaruwa ina ture iuveni na kunumai gamo ivivi kiirareyana bo, “Karako dobu kudubina na ita Bada God ma ina Vivinevine Wawayina yavata rapesiyai da ini badei. Ma God ina vikiivavona ina makii nonowa.”* 16 Ma magumagura ivi 24 i vikiivavo gawarisi tepasiyai imakamakai na kudubisi ivom-iiri ma God maghinonai ivi tuwaporeruruwana ma itawotesi ioru da maghitepasi dowa ikiitovoni ma ivokavakavari. 17 Ivonavona bo, “Bada God rewapana kirakiim, tam rorova ma karako kemakamakai.

Kaikiikiwem da am rewapana ghamana kuviiya da am vikiivavo kuvi karei.

18 Dam ma dam ke ita vivitumaghanem na nuwanuwasi ipughu kirakai tam kurim,*

** 11:13: Nevanevana iyamna na 1/10. * 11:13: Rev 6:12, 16:18 * 11:15: Exod 15:18; Dan 2:44, 7:14, 27 * 11:18: Psa 2:5, 110:5, 115:13

ma bade karako na am nuwapughu kana mara inekiibau.
 Ma bade marana ipisi da raborabobosi kuni tupaviresi.
 Marana inekiibau da am bigabiga ti na peroperoveta,
 ma bade am wawaya vovokaravisi, ghamaghamasi ma gisigisisi,
 iyavo kava kam vava ivovokaravei na kuni miyesei.
 Marana inekiibau da iyavo kava dobu ekiiki-iviberi na kuna gwaramutusi.”

¹⁹ Ma kunumai God ina Taparoro Numana ivotawei da kamoni na vivaghina makamakiina kana Aki akitai. Ma namanamara ma gugura ma bade warikewayekeya da nukenuke ma garewa pakapakana nakanani ma wakima iororu.†† *

12

Dragon, wavine ivi ghaviyei.

¹ Muriyai na akitakita ma kunumai matakira ghamana ma notakavakavana bade itawanakiibuwei. Kamoni na wavine sago akitai ma madegha ina yasegana isovoi da kitana na nakanani ma kana gara. Ma kaena kana kepana na nawaravi ma gayaminai na kraun ikotei. Ma kana kraun kana monagha na gwamegwame ivi 12 itupaviviri. ²Ma wavinena na roperopeyina ma idagui vituwa kubiine, ma damina ivii kavai na ikiikiirara ma ivovokwarakwara.

†† **11:19:** Garewa pakapakana: Garewa pakapakana nakanani ma wakima iyamna na hail bo ice. * **11:19:** Rev 8:5, 16:18, 21

3 Avivi matatete ma kunumai bade matakira sago itawanakiibuwei. Tuna na dragon ghamanakina ma yebayebarina, gayamina na miikovimaruwa ma tonana imaruwa. Ma nani gayamisi tepasiyai na kraun ivi kote.* 4 Ma giuna ivi ruwini da kunumai gwamegwame nevanevana* ikiiririghi ioru ku dobu. Ma dragon na wavinena iurotani da maranai pepeya ita makamakiitawei na pepeyina ita kutasikai ma ita kani.* 5 Ma wavinena ivi tuwa da tomowa ma ina magura na ina rewapana ina rakata kirakai da dam ma dam kudubisi ini badesi. Ma wawaya kikei na iviitawei ighae God ku dogarina, ina ku vikiivavo gawarina.* 6 Ma wavinena na itayavui da ku warere, iyamna nani dobunai na ina gwara namada God ivovunaghi da ita koyagha bubuni da mara 1,260 ita kovi.†

7 Ma nani maranai na kunumai vighaviya ivi karei. Maikel ina aneya yavata ikayaya dragon kurina ma namei dragon ina aneya yavata imiiripotesi da yavata ivi ruwa.* 8 Ma dragon ke iti rewapana kamowa da ina aneya yavata kii gwara kunumai na ivi wapai. 9 Ma dragon ghamanakina ina aneya yavata kunumai ikuririghisi ioru ku dobu. Tuna na vaghina mota katamana evonavonei bo Devil bo Seitan ma wawaya kudubisi dobuwai iberoberowesi da God ikawakiikiyei.*

---

* 12:3: Dan 7:7 * 12:4: Nevanevana iyamna na 1/3 bo 33%.

* 12:4: Dan 8:10 * 12:5: Isa 66:7; Psa 2:9 † 12:6: Mara 1,260 na nawaravi 42. * 12:7: Dan 10:13, 21, 12:1; Jud 9 * 12:9: Gen 3:1; Luk 10:18; 2Kor 11:3

¹⁰ Muriyai na gamo ghamana kunumai ioru avi yanei da ivona bo,

“Marana vaghata inekiibau da ita God ina wawaya yawasa makamakii nonowina evereveresi. Karako na God ina vikiivavona ma rewapana inekiibau. Wekarakava na ina Vivinevine Wawayina ina rewapana ivi debei da ini bada. Rorova Seitan, God maghinonai imiimiiri da mariyai ma didibarai Keresiyana turaturata ivivi wavusi na karako nani berana na ikovi, iyamna namada ikutawei ioru ku dobu.* ¹¹ Ma Keresiyana turaturata na Sipu Gegeyina taranai ma bade vonavaghata debiiyai ivi mamatarei kubiine na Seitan ighegavovori. Ma rabobo ke ita yabumanei, ti mani ivere meyesi. ¹² Tuna kubiine na kunuma makamakiimi kudubimi kovi nuwabiibai. Ma tami iyavo kava dobu ma yegai kamosiyai komakamakai na kovi nuwapoya kirakai, iyamna Devil ikutawei ioru kurimi. Tuna ivi nuwaghakini, iyamna iakovi da ina mara itupo.”

¹³ Ma dragon iakovi da itawanoruwei ku dobu, tuna kubiine wavinena vivituwana kwavinina ivi karei da ita vowai. ¹⁴ Ma wavinena itamorovo, iyamna mapemapena ruwa inekiibau, kitasi nakanani ma bayo ghamana mapemapena. Ma irovo inae ku warere da ina gawara namada God ivovunaghi nake. Ma nani dobunai ita makai da mara 1,260 ita kovi da dragon ke ikikava ita berai.‡ * ¹⁵ Ma dragon kawana iyaghae da okowa ghamana ighurapupuni ikiibau da wavinena ita karuwei da itumadodo. ¹⁶ Ma kegha

---

* **12:10:** Job 1:9-11; Zech 3:1   ‡ **12:14:** Mara 1,260 na nawaravi

42.   * **12:14:** Dan 7:25, 12:7

da dowa ivomiiri da wavinena ivi vitei. Ivi kwata da nani okowina kudubina dragon kawanai ikiikiibau na iuma yavui. ¹⁷ Nani murinai na dragon nuwanuwana ipughu kirakai nani wavinena kurina da ivomiiri inae da wavinena tupurereghina yavata iti ghaviya. Ti wawayisi na iyavo kava God vonana evovotekatekei ma debiiyai imamatara da Yesu itumaghanei. ¹⁸ Ma dragon inae da kikirai imiiritaweyana.

13

Ghamoghamo yegiiyai ighetawei.

¹ Ma akita na ghamoghamo kayakayayina sago yegai nuwanuwana ighetawei akitai. Gayamina na miikovimaruwa ma tonatonana na imaruwa ma tonana sago sago duma tepasiyai na kraun ivi kote. Ma gayamina sago sago duma tepasiyai vava igiruma, nani vavasi na God ivi avaberowei.*

² Ma yegai ghamoghamona kitana nakanani ma lepad* ma kaena na nakanani ma beya† ma kawana na nakanani ma layon. Ma ina rewapana ma ina vikiivavo gawarina na dragon gwabinai iviia da iti bada. ³ Ma gayamina sago kana kita na isidara, gubaga ghamana ipanani da ita rabobo ma kegha da iyawasa. Dam kudubina dobuwai ikitai da ivi deye kirakiyei ma iwagiyei. ⁴ Ma dam ma dam dragon ivokavakavari, iyamna tuna ina rewapana ivi damani nani yegai ghamoghamona kurina. Ma bade ghamoghamona yavata

---

* **13:1:** Dan 7:3; Rev 17:3, 7-12   * **13:2:** Lepad: Lepad kitana nakanani ma layon kirukirumina.   † **13:2:** Beya: Beya na ghamoghamo dipa sago, ghamana ma kayakayayina.

ivokavakavari ma ivonavona bo, “Ke sago iyai weni ghamoghamona nakanani. Ke sago iyai kovokovoghina da ini ghaviyei bo ina tereoruwei.”

⁵ Ma nani ghamoghamona vivaghina iviia da ina kayowanai ikayokayotata ma sisiya iber-
 aberai da God ivivi geyageyami. Ma bade rewa-
 pana iviia da nawaravi ivi 42 kamoni na ina
 kayowanai ina beraberi.* ⁶ Ma kawana iyaghae
 da God kurina iti kayotirana ma kayotata sisiyisi
 ita berai da God iti geyageyamei. Ma God avana
 da ina makamakii gawarina ma bade kana maki-
 igwagwagwara ma iyavo kava kunumai emaka-
 makai na kudubisi iti avaberowesi. ⁷ Ma rewa-
 pana iviia da God ina wawaya vovokaravisi ya-
 vata iti ghaviya da ita ghegavovorisi. Ma bade re-
 wapana iviia da dam ma dam, wawaya i dobu
 ma gamosi bogii ma bogiiyai iti badesi.* ⁸ Ma
 wawaya kudubina dobuwai ina vomiri da nani
 yegai ghamoghamona ina vokavakavari. Ti damsi
 na Yawasa Bukana kamoni kii vava ke ita giruma,
 nani bukana na God ina Sipu Gegeyina ina buka.
 God nota namada iviia da wawaya ita vomiri da
 Sipu Gegeyina ita kiivunui ma muriyai da dobu
 iyamoni.*

⁹ “Wawaya ere tinimi na kovi yana boga.
¹⁰ Iyai tam God ivinem da wawaya ku gabura
 ina terem, vaghina, nakanani ina tupuwa kurim.
 Ma bade iyai tam ivinem da seriyai kuna rabobo
 na nakanani ina tupuwa kurim. Weni berasi
 ina nekiibau kurimi na ami nota ke ina peku,

---

* **13:5:** Dan 7:8, 25, 11:36   * **13:7:** Dan 7:21   * **13:8:** Psa 69:28

taraboga ina veremi da ami vitumaghana tepanai kona miirikikina.”*

Ghamoghamo dowa kamonai ighetawei.

¹¹ Ma akita na bade ghamoghamo sago akitai, dowa kamonai ighetawei. Ma nani ghamoghamona na tonana ruwa, nakanani ma sipu gegeyina ma kegha da ina sisiya na nakanani ma dragon. ¹² Ma weni ghamoghamona ivomiiri da yegai ghamoghamona ina rewapana kudubina iviyya. Ma nani rewapaninai wawaya kudubisi dobuwai idarusi da yegai ghamoghamona ivovokavakavari. Tuna gayamina sago isidara da ita rabobo ma bade iyawasame. ¹³ Ma bera ghamaghamasi iberaberai. Sago na wawaya kudubisi matasiyai ma iberai da keyama yebayabarina kunumai ioru ku dobu. ¹⁴ Ma dowa ghamoghamona rewapana iviyya da yegai ghamoghamona kubiine matakira ghamaghamasi iberaberai. Tuna kubiine wawaya kudubisi dobuwai ivivi nuwatinisi. Ma ivonesi da kokoitau sago iyamoni da yegai ghamoghamona maghimaghighina. Tuna seriyai isidara ma kegha da iyawasame. ¹⁵ Ma dowa ghamoghamona rewapana iviyya ma yana itawei da nani kokoitauna iruyawayawa ma sisiya ivi karei. Ma ivona da iyavo kava ita bara ma ke ita vokavakavari na rabobo ita panani. ¹⁶ Ma bade wawaya idarusi da kudubisi, gisina ma ghamana, mura wawayina ma moyaka ma bade wawayota ma sleiv, kudubisi maghitepasiyai bo imasi katagheyasiyai ikirumisi da tuna

---

* **13:10:** Jer 15:2, 43:11

rapenai. ¹⁷ Ma iyavo kava ikirumisi na ti kava ina gimara bo ini gimara. Ma iyavo kava kiruma gwabisiyai kegha na ke kovokovoghina da ina gimara bo ini gimara. Ma kirumina tuna na yegai ghamoghamona kana vava bo kana namba.

¹⁸ Ma iyai tam yegai ghamoghamona ina namba akovina kuta viiya da iyamna avai na nuwagiura kunekwai. Kevi keyakeyami na kuna panani da tuna na tomowa sago kana vava. Ina namba na 666.

14

Sipu Gegeyina ma wawaya ivi 144 tausan.

¹ Ma akita na Sipu Gegeyina Zayon koyana tepanai imiimiiri akitai ma tuna yavata na wawaya 144 tausan ivivi miiriyana. Ti wawayisi na Sipu Gegeyina ina Mamai yavata kii vava namada maghitepasiyai ikiruma.* ² Ma kunumai gugura ghamana avi yanei nakanani ma tovava ghamaghamasi ita tawetawei na gugurisi. Ma bade viyanina na nakanani ma warikeyakeya ita ruwa da ghamana. Ma nani gugurina na nakanani ma koroto ghamana i haps ita vivirekwei.

³ Ma avi yanesi da tavora vuna ivuri. God ina vikiivavo gawarina maghinonai ma magumagura ivi 24 ma bade ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa na maghinosiyai itavotavora. Ma weni tavorina na ke kovokovoghina da meni wawayina ita karaviiviiyesi, iyamna nani 144 tausan na ti kava kii tavora. Ti na dobuwai ivivi makiiyana na God igimaratawesi da rapenai. ⁴ Ti damsi na ke meyani da wavine ininina

---

* **14:1:** Ezek 9:4; Rev 7:3

ita kiitovoni, ti mani ikoyagha meyesi da i yawasa na maninina kavakava. Ma Sipu Gegeyina ikivikivina yawarei, mike inenae na murinai. Ma dobuwai wawaya kudubisi kamosiyai na weni wawayisi igimaratawesi da ti na nakanani ma suwara karena da God ina Sipu Gegeyina yavata kii puyo. ⁵ Ma kawasiyai na ke sago vibero sisiyisi ita karatawei ma ke sago berabero gwabisiyai da wawaya iti wavusi.*

Aneya aroba.

⁶ Ma akita na aneya sago tepakuwai irovorovo akitai. Tuna aneyina na God varana biibiina makamakii nonowina iviia da dobuwai dam ma dam, i dobu ma gamosi bogii ma bogiiyai kurisi ita dima. ⁷ Ma ikiirara da gamona ghamana ma ivona bo, “God koyabumaneɪ ma kana kadara kovi ghegheni, iyamna ina vitupavira marana inekiibau. Tuna kunuma ma dobu, yegai ma okowa da vusira kudubina iyamoni, tuna kubiine na kovokavakavari.”

⁸ Ma murinai na aneya kana viruwa iverununuri ma ikiirara bo, “Ipeku. Babilon, kwanatu ghamanakina ma kegha da ipeku. Tuna dam kudubisi inuwatinisi da ina berabero ku kamona irui. Ina wain rewapanina iveresi da iuma neghanegha ma yavata ivi pekana wapawapa. Ma karako na ipeku.”*

⁹ Ma aneya kana viaroba murisiyai iverununurisi na ikiirara bo, “Iyavo kava yegai ghamoghamona bo ina kokoitau evovokavakavari ma ivi vaghinei da ina matakira

* **14:5:** Zeph 3:13   * **14:8:** Isa 21:9; Jer 51:8; Rev 18:2

maghitepasiyai bo imasiyai ikirumi ¹⁰ na God ina nuwapughu damina ina viiya. Ina nuwapughu damina na nakanani ma wain rewapanina, ke okowa yavata ita virai da iti nubai. Nani wawayisi inivisi ghamana ina viiya iyamna aneya vovokaravisi ma Sipu Gegeyina maghinosiyai keyama ma sulpa wakimina karakaratina ina karisi.* ¹¹ Ma keyamina ina karakarisi na karakava ke ina peki tovona da buna ina ghe nonowa. Ti na yegai ghamoghamona ma ina kokoitau evovokavakavari ma kana vava gwabisiyai ikirumi, tuna kubiine na ke ini yakam tovona da mara ma didibara patapatana ina vovokwarakwara.”*

¹² Weni tuna na God ina wawaya vovokaravisi evonavonaveresi da iyavo kava God ina sisiya bagibagisi ina votekatekei ma Yesu kurina ini patutu, ti damsi na nuwapoya kamoni ere nuwanubasi ina miirikikina.

¹³ Ma avi yanei da kunumai gamo sago ioru da ivona bo, “Kegiruma da karako ma nake iyavo kava patana da Bada itumaghaneini ma i vitumaghana kubiine wawaya ini kiiivunuwana na God ini biibiinisi.”

Ma Kanuma Vovokaravina ivona bo, “E, vona bubuna. Ti na nuwabiibiiyai ini yakam, iyamna Bada kubiine ibigabiga na ikiikiimakamakai. Ma i biga iyamna karakava ina verununurisi ma tuna ini mamatara da ibiga bubuna.”

Vopura kana mara dobuwai.

---

* **14:10:** Isa 51:17; Gen 19:24; Ezek 38:22   * **14:11:** Isa 34:10

¹⁴ Ma akita na maghinokuwai kwavu poipoina ma tepanai na wawaya imakamakai, kitana nakanani ma Wawaya Natusi. Ma gayaminai na kraun goldiyai iyamoni ikotei ma imanai na sikul gamgamna ivovotani.* ¹⁵ Ma aneya sago God ina taparoro numana kamoni ikiibau ma ikiirara wawayina kwavu tepanai kurina ma ivonei bo, “Am sikul kekavari ma kuna vopura, iyamna dobuwai vopura marana inekiibau. Dobuwai whiti ivovoni na namada ipoki.”* ¹⁶ Ma nani wawayina kwavu tepanai na ina sikul dobu tepanai ivi ruwini. Ma dobu kudubina kamoni na ivopura ma ivovidaburana.

¹⁷ Ma bade Taparoro Numana kamoni aneya kana viruwa ikiibau ma tuna bade imanai na sikul gamgamna ikavari.

¹⁸ Ma bade aneya kana viaroba imiirikiibau, tuna ina biga da suwara kana kema tepanai keyama karakaratina ikoyakoyaghi. Ma ikiirara da aneya sikul gamgamna ivovotani kurina ma ivona bo, “Am sikul gamgamna keviya ma dobuwai greipi uravina etuwatuwa na greipi duridurisi keyaragha, iyamna namada imenai.” ¹⁹ Ma aneyina ina sikul dobu tepanai ivi ruwini. Ma greipi iyaragha na iuwana na kudubina greipi kana vivitugudaguda gawarina ku kamona irutepoi da God ina nuwapughu damina ina viiya. ²⁰ Ma nani greipi kana vivitugudaguda gawarina na kwanatu kupunai. Ma greipi iutugudagudai na tara ghamana ikiibau nakanani ma okowa ita veraverau, iveru da 300 kilomitas

---

* **14:14:** Dan 7:13   * **14:15:** Joel 3:13

ruvana ma kana doga na wawaya kana guri ru-
vana.* *

15

Aneya miikovimaruwa.

¹ Akita na bade matakira ghamana ma no-
takavakavana kunumai akitai. Aneya miikovi-
maruwa imiirikiibau ma imasiyai na gubaga ma
nuwapoya miikovimaruwa. Weni berasi na God
ina nuwapughu turina, ini kovi tuwanonowi.

² Ma akita na toka miirara kirakiina nakanani
ma garasi akitai, ma bade kamonai kana kita
na nakanani ma keyama ita yebayebara. Ma nani
tokana baranai na iyavo kava, yegai ghamogha-
mona ma ina kokoitau ma kana vava nambina
ighegavovori na ivivi miiriyana. Ma sago sago
duma imasiyai na hap God iveresi ivovotani. ³ Ma
kudubisi na God ina bigabiga wawayina Moses
ma Sipu Gegeyina kii tavora ivuri na itavori bo,

“Bada God rewapana kirakiim,

am bera kudubina na kiimatanina ma no-
takavakavana.

Tam na dam ma dam i kiivavo,
am bera na maninina ma biibiina kavakava.

⁴ O Bada, wawaya kudubisi eyabuyabu-
manem
ma kam vava ighegheni iyamna kam kadara
irakata.

Tam kava na vovokaravim.

Dam ma dam kudubisi ina pisi da maghino-
muwai ma ina vokavakaravim,

---

* **14:20:** Grik igirumi da kana doga hosi ina miiri na gayamina
ruvana. * **14:20:** Isa 63:3; Lam 1:15; Rev 19:15

iyamna wawaya kudubisi ikitai da am bera na maninisi kavakava.”*

⁵ Weni berasi murinai akita na Yobe Vovokaravina akitai. Tuna na God ina taparoro numana kunumai ma akitai da vovotawena.* *

⁶ Ma aneya miikovimaruwa taparoro numana kamonai ikiibau. Imasiyai na nuwapoya ma gubaga bogii ma bogiiyai miikovimaruwa ivopat-apatasi. Ma kii gara na biibiisi ma poipoi kirakiisi ivi kote. Ma sago sago duma nuwakadasiyai na gara iveruviviri, tuna goldiyai iyamoni. ⁷ Ma ghamoghamo ruwamaruwa kamosiyai na sago ivomiiri da dabira miikovimaruwa goldiyai iyamoni iyuna ma aneya sago sago duma iveresi. Ma dabisiri kamosiyai na God makamakii nonowina ina nuwapughu iuwana da itupo. ⁸ Ma God kana kadara ma ina rewapanai na bau ighae da taparoro numana ivi tupoi. Ma ke kovokovoghina da wawaya ita rui ku kamona. Ma nani aneyisi gubaga ma nuwapoya miikovimaruwa ku dobu ina rutepotepo yavu ma muriyai na kovokovoghina da wawaya ina rui.*

16

God ina nuwapughu dabisiri miikovimaruwa.

¹ Ma avi yanei da gamo ghamana taparoro numana kamonai ikiirara nani aneyisi miikovimaruwa kurisi. Ivonesi bo, “Konae da

---

* **15:4:** Exod 15:1   * **15:5:** Yobe Vovokaravina Moses ma Israel damsi warereyai iyamoni na kunuma yobena ivi bonebonei.

* **15:5:** Exod 38:21   * **15:8:** Exod 40:34; 1Kgs 8:10-11; 2Chr 5:13-14; Isa 6:4

God ina nuwapughu dabirisi miikovimaruwa kona rutepotepo inoru ku dobu.”

² Aneya sago ivi nao inae da ina dabira irutepoi ioru ku dobu. Ma iyavo kava yegai ghamoghamona ina kokoitau ivovokavakavari ma ina matakira gwabisiyai na ti damsi gibudowa beroberosi ma visivoravorasi ivi tupabubuwanesi.*

³ Ma aneya kana viruwa inae da ina dabira irutepoi ioru da ku yegai kamona. Ma yegai kudubina iruvirai da ivi tara nakanani ma wawaya raborabobona tarana. Ma iberai da aviyavisina peyarina yawayawana yegai kamoni kudubina irukwa yavui.

⁴ Ma aneya kana viaroba inae da ina dabira irutepoi ioru da ku okowa ma vusira kudubina iruvirai da ivi tara.* ⁵ Muriyai na avi yana da okowa kana koyakoyagha aneyina ivona bo, “God, tam na vovokaravim. Tam makamakii nonowim, rorova ma karako kemakamakai. Ikikava wawaya i bera kuruvai ma kivi tupaviresi da kovogha kevereveresi na am nota na maninina kavakava. ⁶ Ti damsi imasiyai am wawaya vovokaravisi ma am peroperoveta tarasi isororo na bade biwana kuviiya na damidamina da tara eumumai.” ⁷ Ma bade gamo sago avi yanei, suwara kemana tepanai ivona bo, “Vonavaghata. Tam Bada God rewapana kirakiim, am kovogha na maninina ma i berabero ruvanai kava kevereveresi.”

⁸ Ma aneya kana viruwamaruwa ina dabira na madegha ku tepana irutepoi na rewapana iverei

---

* **16:2:** Exod 9:10   * **16:4:** Exod 7:17-21; Psa 78:44

da wawaya ita karayaguyagurisi. ⁹ Ma madegha muyana irakata kirakai da wawaya iyagurisi. Ma nuwanuwasi ita virai da i berabero ita voterei ma God ita vokavakavari da kana kadara ita rakata na kegha. Ti da God ibarakamtawei ma ivomiiri da ivivi avaberowei, iyamna tuna weni gubagisi ma nuwapoyisi ivonatawei kurisi.

¹⁰ Ma aneya kana vimiikovi inae da ina dabira na yegai ghamoghamona ina vikiivavo gawarina ku tepana irutepoi da meni dobunai ivivi kiivavo na kudubina ivi nubakutuvi. Ma ina wawaya na inivisi iberaberisi da okesi ivivi tarakikitei.* ¹¹ Ma kii gubaga ma inivisi kubiine God kunuma makamakiina iyeghayeghai ma ivivi avaberowei. Ma i berabero ke itinimayei da ita miirikupukuputei, ibara.

¹² Ma aneya kana vimiikovimasago inae da ina dabira na okowa ghamanakina kana vava Yupretis ku kamona irutepoi da okowa kudubina imotom da kiikiivavo i seri damsi yavata maramatanai i keta ivotawei.* * ¹³ Ma akita na kanuma beroberosi ivi aroba kwere maghimaghighisi akitisi. Ti na dragon ma yegai ghamoghamona ma peroveta vibero sago sago duma kawasiyai irukiibuwana.† ¹⁴ Ti na Seitan ina kanuma beroberosi ma rewapana gwabisiyai da matakira ghamaghamasi iberaberi. Ma ikiibau da dobu kudubina kamoni ita dirigiigai da kiikiivavo ita riyesi da God rewapana kirakiina

* **16:10:** Exod 10:21 * **16:12:** Karakava kiikiivavo maramatanai i iyo da seri damsi yavata nani okowina ina damana ku nevana vighaviya kubiine. Rev 19:11-21 * **16:12:** Isa 11:15

† **16:13:** Peroveta vibero ma dowaghamoghamona na wawayina sago. Rev 13:11

ina vitupavira marana iterei na yavata iti ghaviya.
 15 Ma Bada ivona bo,

“Kovi yana, ana nekiibau na ani tataghanimi nakanani ma yapiyapi wawayina didibarai ita pisi. Iyavo kava kami gara namada kovovunagha ma komakamakai na God ini biibiinimi. Ani tataghanimi na kami gara nani, ke kona vopanani da tami iyumi kava da ina kayovimamayimi.”*

16 Ma muriyai na nani kanumisi beroberosi ib-
 erai da kiikiivavo i seri damsi yavata kudubina iriyesi ku dobu sago. Hibu damsi gamosiyai
 dobuna kana vava evonavonei bo, Amagedon.*

17 Ma aneya kana vimiikovimaruwa inae da
 ina dabira irutepoi ku yanunu na avi yanei da kunuma kana taparoro numana kamonai, God
 ina vikiivavo gawarinai gamo ghamana ikiibau da ivona bo, “Vaghina, bera damona weni.”

18 Nani murinai na kadakadara ma gugura,
 warikeyakeya ma nukenuke ivi karei. Weni nukenukena irakata kirakai da dobu karenai da
 ipisi ku karako na wawaya ke meyani nukenuke nakanani damina ita viiya. Weni tuna na kana
 vava da nukenuke momorapa.*

19 Ma dow
 ivi kwatakwata da Babilon kwanatuna avatetena itupayaraghi da aroba, iyamna i berabero God
 ke iti nuwawapei tuna kubiine na ina nuwapughu ivi debei kurisi, tuna nakanani ma kana wain
 rewapanina ita votepoi da itumai. Ma bade nukenukena kamonai na dam ma dam i kwanatu

---

* **16:15:** Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Rev 3:3
 23:29; Zech 12:11

* **16:16:** 2Kgs
 * **16:18:** Rev 8:5, 11:13, 19

iririgha ku tano.* 20 Ma nuwa kudubisi imonu ma bade koya kudubisi imumu yavui da ke kovokovoghina da kuta panani.* 21 Ma kwavu kamonai na okowa pakapakana‡ nakanani ma wakima ioru ma sago sago duma kii vita na 50 kilos ruvana. Ma nani wakimisi iriririgha na wawaya ku tano ivivi kiigudeyana. Ma wawaya ivi karei da God ivivi avaberowei ma iyeghayeghai iyamna weni kovoghina iveresi na ibero kirakai.*

17

Wavine ghamoghamo ku tepana igeru.

1 Ma nani aneyisi miikovimaruwa dabira ivovotana na kamosiyai aneya sago ipisi kuriku ma ivona bo, “Kepisi ma tanae da God ikikava nani wavinena madamadawarina avana etetete kana kovogha ina verei na ani beyem. Tuna wavinena na okowa peyarina imakiitani.*

2 Kiikiivavo dobuwai tuna wavinena yavata ivivi pekana wapawapa. Ma wawaya dobuwai wavinena ina wain iumuma neghanegha ma yavata ivivi pekana.”*

3 Ma Kanuma Vovokaravina iviiniku da aneya yavata ku warere kanekiibau. Ma nani dozunai akita na wavinena akita, tuna yegai ghamoghamona yebayebarina tepanai igeru. Ma ghamoghamona na gayamina miikovimaruwa ma tonatonana na imaruwa ma kwapirina

---

* **16:19:** Isa 51:17 * **16:20:** Rev 6:14 ‡ **16:21:** Okowa pakapakana: Okowa pakapakana nakanani ma wakima iyamna na hail bo ice. * **16:21:** Exod 9:23; Rev 11:19 * **17:1:** Jer 51:13 * **17:2:** Isa 23:17; Jer 51:7

na viavabero sisiyisi ikiimumui, igiruma da tuna na god.* ⁴ Ma nani wavinena kana gara kirumina na yebayebarina ma dugadugarina* ma imonagha kirakai da gold ma pel ma wakima vovokeyakeyusi ivi kote. Ma imanai na redu goldiyai iyamoni ivovotani ma reduna kamoni na ina vipekana wapawapa ma ina berabero dowadowasi ivi tupoi.* ⁵ Ma maghitepanai na giruma vigayagaya akitai ma iyamna na kiigavugavuna. Girumina ivona bo,

“BABILON AVATETENA.

DOBUWAI BERA DOWADOWASI

MA WAWAYA MADAMADAWARISI KUDUBISI

I MADUWA GHAMANA.”

⁶ Ma akitai da nani wavinena wawaya tarasi iumai da ineghanegha, wawayisi na God ina wawaya vovokaravisi, Yesu ivi tumaghane kubiine wawaya ivi kiivunuwana.

Tuna akitai na avi deye kirakiiyei. ⁷ Ma nani aneyina ivona bo, “Avi kubiine na kideyei? Wavinena ma ghamoghamona gayamina miikovimaruwa ma tonatona imaruwa iyamsi na gavugavusi ma kegha da ani debei kurim. ⁸ Nani ghamoghamona egerugerui kukitai na rorova imakamakai ma namada irabobo. Ma gisina kava ina ruyawayawa da Abis bonaghina kamoni ina gheme ma muriyai na ina rabobo tuwanonowa. Iyavo kava dobuwai emakamakai na ina kitai da iruyawayawa na ini deye kirakiiyei. Ti na Yawasa Bukana kamoni kii vava ke ita giruma. Muriyai

---

* **17:3:** Rev 13:1   * **17:4:** yebayebarina ma dugadugarina: red
ma purple   * **17:4:** Jer 51:7

da dobu ita yamoni na God ina wawaya kii vava nani bukana kamoni igirumi.”*

⁹ “Iyai tam nuwanuwagiurim na kevi nuwanotanota bubuna da weni berasi kunakova. Nani ghamoghamona gayamina miikovimaruwa na koya miikovimaruwa ma nani koyasi tepanai na wavinena emakamakai. Ma bade gayamina miikovimaruwa iyamna sago na kiikiivavo miikovimaruwa.† ¹⁰ Ma kamosiyai na namada kiikiivavo miikovi irabobo, ma karako na sago ikiivavo. Ma tuna ina peku na ina vikiivavona ini damani murina wawayina kurina. Ma tuna ina vikiivavona na ke mara gurina. ¹¹ Ma tuna murinai na kiivavo kana vimiikovimaroba ina nekiibau, ma tuna na yegai ghamoghamona. Tuna kunona imakamakai ma irabobo. Ma tuna kiikiivavo miikovimaruwa kamosiyai, ina vovira da ini badame ma muriyai ina rabobo tuwanonowa.”

¹² “Ma ghamoghamona tonana imaruwa kukitai na iyamna kiikiivavo imaruwa ma mara karakava epipisi da ini kiivavo. Maranai yegai ghamoghamona ina vovira na kiikiivavosi yavata rewapana ina viiya da yavata ini bada patapata da mara tupona kava.* ¹³ Ma kudubisi ini vaghinei da ghamoghamona kana muri ina potai ma i rewapana kudubina na nani ghamoghamona ina verei. ¹⁴ Ti na Sipu Gegeyina yavata ini ghaviya. Ma kegha da Sipu Gegeyina kana kivikivina yavata ina ghegavovorisi, iyamna tuna na babada i Bada ma bade kiikiivavo i Kiivavo. Ma kana kivikivina,

* **17:8:** Dan 7:7; Rev 11:7; Psa 69:28 † **17:9:** Koya miikovimaruwa na Rome kwanatuna kamoni. * **17:12:** Dan 7:24

ti na iyavo kava ikwatusi ma ivinesi ma ivi patutu da ikivina bubuni.”

¹⁵ Ma tuna murinai na aneyina ivoneku bo, “Okowisi kukitai, wavinena madamadawarina imakiitani na iyamna weni. Nani okowisi na wawaya, ti na dam ma dam kamosiyai, i dobu ma kitasi ma gamosi bogii ma bogiiyai. ¹⁶ Ma nani ghamoghamona kukitai ma tonana imaruwa kukitisi na peyarisi wavinena ina barakantawei. Ina sawara kudubina ina nebo yavui da kwebuna kava ina makai ma kana gara ina gosira yavui da iyuna kava ina voterei. Ma viyona ina kani ma bade ina kapugavovori. ¹⁷ Weni berasi ina tupuwa iyamna God ina kayowana kudubina na namada nani kiikiivavosi ku nuwanuwasi kamona iterei. Peyarisi ini vaghinei da i rewapana yegai ghamoghamona ina verei da ini bada. Nakanani ina berai na aviyavisina God ivonakiiyaragha da ita tupuwa na kudubina ina tupuwa.”

¹⁸ “Ma wavinena madamadawarina kukitai na nani kwanatuna ghamanakina avatetena. Ma weni dobuna kana kiikiivavo na tuna ibadesi.”

18

Babilon ipeku.

¹ Weni berasi murinai akita na aneya sago kunumai iororu akitai. Tuna aneyina na ina rewapana irakata kirakai. Ma kana kadara ioru da dobu kudubina iyasegana yavui. ² Ma ikiirara da gamona ghamanakina, ivona bo, “Ipeku. Babilon avatetena na ipeku.

Tuna kwanatuna na ibubu da karako na kanuma beroberosi ma dowadowasi ivi tuwakarei.

Ma bade ganibowa kamkam kiusi ma ghamoghamosi i vivirogu gawarina.*

³ Dam ma dam dobuwai wavinena ina berabero ighanoghanovi ma ina wain iumuma neghanegha ma yavata ivivi pekana. Ma bade i kiikiivavo wavinena yavata ivivi pekana wapawapa.

Wavinena aviyavisina imatamatighei ma avi kava iyaviyaviyei na dobu kana vigimagimara babadisi kudubina ikavarapiyei da ivivi gimarei kurina.

Tuna tepanai mura ghamana ipanapanani da imakamakiigheghae.”*

⁴ Ma bade gamo sago kunumai ioru avi yanei, ivona bo,*

“Aku wawaya, kokiibau. Babilon kokiibutawei. Ina berabero kudubina kobarei, ke kona beraviiviyei.

Kona barei na bade kana kovogha kona takuputei.

⁵ Ina berabero iribai ighae da ku kunuma.*

Ma ina berabero na God enotanotai da karakava kana kovogha ina verei.”

⁶ “God, am wawaya ikikava ivivi kayotiranesi na bade nakanani biwana keviya,* ma kana kovogha na kevi taratatanei.

Ma ina ku redu am nuwapughu okowina kuna tepotepoi na kevi kiikunukunui da rewapanina kava kuna tepoi,

---

* **18:2:** Isa 13:21, 21:9; Jer 50:39, 51:8; Rev 14:8 * **18:3:** Isa 23:17; Jer 51:7 * **18:4:** Isa 48:20; Jer 50:8, 51:6, 45 * **18:5:** Gen 18:20-21; Jer 51:9 * **18:6:** Psa 137:8; Jer 50:29

ke okowa yavata kuna virai da kuni nubai.
 7 Ikikava imakiigheghae da dobu yawasina
 ma ina mura inuwabiibiyei
 na bade nakanani kecutawei inoru
 da ini moyaka ma ininina ina visi ma
 ina vokwarakwara.*
 Tuna mani inota meyei na ikayokayotata
 ivona bo,
 ‘Taku na kiivavo wavineku.
 Taku na ke meyani ana kwapura
 ma kwapukwapura ikikava ikamyuyuwa
 na karakava ke nakanani ani kamyuyuwa
 tovana.’”
 8 “Ina kayotata kubiine mara sago kava ka-
 monai na nuwapoya bogii ma bogiiyai
 ina panani.
 Gomara, vokwarakwara ma rabobo
 ina kamowani.
 Ma keyama ina karagavovori,
 iyamna Bada God rewapana kirakiina tuna
 ina vomiri da kovogha ina verei.”

9 Ma dobu kana kiikiivavo na wavinena ina
 berabero ighanoghanovi ma ina mura tepanai
 imakamakiigheghae ma yavata ivivi pekana. Ma
 keyama buna kava ina kitai na inakovi da nani
 wavinena ekarakarai na kubiine ina tusiyasiyapa.*
 10 Ma kana kovogha ina yabumana kirakiyei da
 rabarabai ina miiritaweyana ma ina vona bo, “Te,
 te, te, da ibero ghagha. Babilon na kwanatu
 ghamana ma rewapanina ma kegha da mara
 sago kava kamonai na kana mara ivi kovi
 tuwanonowi.”

---

* 18:7: Isa 47:7-9   * 18:9: Ezek 26:16-17

11 Ma dobu kana vigimagimara babadisi Babilon ina tuwei ma ina siyapei iyamna ke sago wawaya da kurisi i sawara iti gimara.* 12 Muriyai da keyama ita karai na Babilon kamoni i sawara bogii ma bogiiyai ivivi gimara. Sawarisi na gold, da silva ma pels ma wakima vovokeyakeyusi. Ma bade gara poipoisi, yebayebalisi ma dugadugarisi, silkiyai ma lineniyai iyamona. Ma bade kii ghabughabusi viya ipapa. Ma sawara ipeyari iruyamona, viya na aivori ma viya na bronz da ayon ma mabol wakiminai iyamona.* 13 Ma bade kii bekasi ma vavai kii vovoghabughabu, viya vitava kubiine ma viya na insens kapuna kubiine. Ma muramura kii vava meya da frankinsens kii ipanai iyamona. Ma wain ma oliv oira da parawa ma whiti. Ma sipu ma hosi da kau ma seriyoti ma wawaya tupuwisi ma kanumisi ivivi gimara. 14 Ma vigimara babadisi ina vona bo, “Babilon, nuwanuwam aviyavisina kava ivadivadiyei na ikuyowem. Am mura ma dobu yawasina biibiina na kuvoyakiri da ke kovokovoghina kuna panana meyei.” 15 Ma nani vigimara babadisi Babilon kwanatuna kamoni ivivi gimara da mura ghamana ipanapanani na ina kitai da ina karakarai ma kana kovogha yabumanina na rabarabai ina miiritaweyana. Ma ina tusiyasiyapa bo,* 16 “Te, te, te, da ibero ghagha. Babilon na kwanatu ghamana ma avatetena. Kana gara poipoisi, yebayebalisi ma dugadugarisi, silkiyai ma lineniyai iyamona, ma

* 18:11: Ezek 27:31, 36 * 18:12: Ezek 27:12, 13, 22 * 18:15: Ezek 27:31, 36

kana monagha na wakima vovokeyakeyusi ma gold da pels ivivi kote. ¹⁷ Ma kegha da mara sago kaya kamona na nani murina ivivi makiiberowanei na kudubina iwapa tuwanonowa.”

Ma waka babadisi ma iyavo kava waka tepanai igerugeru bo tepanai evovobagibagi na kudubisi rabarabai ina miiritaweyana. ¹⁸ Ma Babilon kwanatuna ina karakarai na buna kava ina kitai ma ina kiirara bo, “Nani kwanatuna ghamana ma avatetena na ke sago meni dobunai kwanatu sago maghimaghighina ita makamakai da iti kovokovoghana.”*

¹⁹ Ma i nuwapoya kubiine dowo popokuna ina voragaraguna da gayamisi ina doбира yavui. Ma ina tutusiyasiyapa bo, “Te, te, te, da ibero ghagha. Nani kwanatuna ghamana ma avatetena tepanai na yegai bababata kudubita tamakiigheghe yavu. Mara sago kava kamona na ipeku tuwanonowa.”*

²⁰ “Kunuma makamakiimi, kovi nuwabiibai da Babilon kovogha iviia. God ina wawaya vovokaravimi ma peroperoveta da aposol kudubimi kovi nuwabiibii kirakai, iyamna ikikava Babilon ivivi kayotiranemi na bade kubiimi na biwana God iviia.”*

²¹ Ma muriyai aneya sago rewapana kirakiina wakima ghamanakina ivoepai da ku yegai basuna itawei ma ivona bo,

“Ere ghakighakiku weni wakimina atawei na Babilon avatetena bade nakanani ina peku tuwanonowa da ke kovokovoghina meni

* **18:18:** Isa 23:14; Ezek 27:26-30

* **18:19:** Ezek 27:30-34

* **18:20:** Deut 32:43; Jer 51:48

wawayina ina kita meyei.* ²² Ma Babilon kamonai ke meyani da nuwabiibii kwaributuna ina ghe tovoname. Ma ke meyani da tavora damsi ma i hap bo durere da ture ina vodidighi. Ma akova wawayisi imasiyai sawara iyamoyamona na ina wapa tuwanonowa. Ma ke meyani da kamomuwai whiti kana gudaguda wakimina ina raragava tovana.* * ²³ Ma bade kamomuwai na ke meyani da rampa ina karatame. Ma tavine vuvau ke meyani da gamo dadurisi ina ghe tovana. Dobuwai am vigimara babadisi na avatetesi ma ivi rewapana kirakai. Ma dam kudubina kuvi nuwatinisi da am kasiko ma vokavara vibero ku kamona irui. ²⁴ Ma bade God ipananim da kamomuwai ina peroperoveta ma ina wawaya vovokaravisi tarasi isororo. Tam kovogha keviiviiya, iyamna God ina wawaya dobuwai kuvi kiivunuwanatawetaweyana.”*

19

Aleluya.

¹ Weni berasi ikovi na avi yanei da yogoyogo ghamana kunumai igheghae nakanani ma koroto ghamana ita vivikiirareyana, ivonavona bo,

“Aleluya.*

Yawasa makamakii nonowina ma kadara ma rewapana na ita God rapenai.

² Ina vitupavira kamonai biibiina ma berona eruvaruva bubuni da kudubina

---

* **18:21:** Jer 51:63-64; Ezek 26:21 * **18:22:** Ezek 26:13; Isa 24:8

* **18:22:** Jer 7:34, 25:10 * **18:24:** Jer 51:49 * **19:1:** Aleluya: Aleluya na Hibru gamosiyai ma iyamna ‘God tighegheni.’

na maninina kavakava. Nani wavinena madamadawarina ina vipekana wapawapai na wawaya dobuwai itinaviresi. Ma God ina bigabiga ivivi kiivunuwana da tarasi isororo. Tuna kubiine God wavu iverei ma ku berona iterei da tarasi biwana iviia.”*

³ Ma bade avi yanesi da ikarayogo meyesi,
“Aleluya.

Babilon ekarakarai da butuwatuwana nakanani ina makii nonowa.”*

⁴ Ma magumagura ivi 24 ma bade ghamoghamo yawayawasi ruwamaruwa vikiivavo gawarina maghinonai ivi tuwaporeruruwana ma itawotesi da maghitepasi dowa ikiitovoni ma God ivokavakavari, ma ivona bo, “Amen.”

⁵ Ma vikiivavo gawarinai gamo sago ivona bo,
“Ina bigabiga wawayimi iyavo kava koyabuyabu-
manei,
rewapanimi ma wawayota na kudubimi ita
God kovi ghegheni!”*

⁶ Ma koroto ghamana ikarayogosi na avi yanei nakanani ma tovava ghamaghamasi ita tawetawei na gugurisi. Ma bade kana viyana na nakanani ma warikeyakeya ita ruuwa ma ivivi kiirareyana ivonavona bo,
“Aleluya. Ita Bada God rewapana kirakiina tuna
ikiivavo.*

⁷ Peyarita tinuwabiibai. Kana kadara kubiine nuwabiibiiyai tighegheni,

---

* **19:2:** Deut 32:43; 2Kgs 9:7   * **19:3:** Isa 34:10   * **19:5:** Psa 115:13
* **19:6:** Ezek 1:24; Psa 93:1, 97:1, 99:1

iyamna karako na Sipu Gegeyina ina tavine marana inekiibau ma kana vopapara na namada ivovunagha ikovi.

⁸Namada gara biibiina ma poipoina lineniyai iyamona na iviia ma ivi kote.”

Gara poipoina imatakira da God ina wawaya vovokaravisi na bera maninisi iberai.

⁹Muriyai na aneya ivoneku bo, “Weni nakanani kegiruma, ‘Iyavo kava ikwatusi da Sipu Gegeyina ina tavine kamna kubiine na namada God ivi biibiinisi.’ ” Ma bade ivona bo, “Weni sisiyisi na God gwabinai ipisi ma sisiyisi na vonavaghata.”*

¹⁰Ma ina sisiya avi yanei na maghinonai avi tuwaporeruruwana ma ataweku da ata vokavakavari. Ma ivoneku bo, “Kegha. Kevoterei. God ina kina kava kevokavakavari. Taku na tam ma Keresiyana turaturam nakanani, peyarita na God ina bigabiga. Tami na debiiyai kovi mamatara da Yesu koitumaghanei. Ma Yesu ina vonavaghata ina rewapanai peroperoveta isisiya.”

Wawaya hosi poipoina tepanai igeru.

¹¹Ma akita na kunuma itamotate da hosi poipoina akitai. Ma hosi tepanai na tomowa sago igeru, tuna na Patupatutuna ma Maninina. Tuna ina vitupavira kamonai biibiina ma berona eruvaruva bubuni da kudubina na maninina kavakava ma tuna tepanai wawaya ighaviyesi.*

---

* **19:9:** Mat 22:2-3   * **19:11:** Ezek 1:1; Psa 96:13; Isa 11:4

12 Ma matana na nakanani ma keyama yebayebarina ma kraun ipeyari gayaminai ivi kote. Ma vava sago tupuwinai igirumi na vavana iyamna ke sago iyai itakovi da tuna ina kina kava.* 13 Ma kana gara na kana ghavighaviya tarasi ipasini, ma kana vava na ikwatui da God Vonana. 14 Ma kunumai seri wawayisi kana muri ipotai ma kudubisi na hosi poipoisi kavakava igerui ma kii gara na bade poipoisi kavakava. 15 Ma kawanai na seri gangamna itawanakiibuwei da tuniyai na dam ma dam ina ghegavovorisi. Ma kiivavo ina diwona bagibagina imanai da kudubisi ini badesi. Ma greipi† irutepoi ku tugudaguda gawarina na tuna inutugudagudai, God rewapana kirakiina ina nuwapughu kubiine.* 16 Ma kana gara ma vaghana tepanai na kana vava weni nakanani igirumi,

“KIIKIIVAVO I KIIVAVO MA BABADA I BADA.”

17 Ma akita na aneya sago madegha tepanai imiimiiri akitai ma ikiirara, ganibowa kamkam kiusi kiidamowai irovorovo na kurisi ivona bo, “Kopisi, komakiiriyariya ma God kam ghamana ivovunaghi.* 18 Kopisi, nani kamna kamonai na wawaya viyosi kona kam. Kiikiivavo ma seri babadisi ghamaghamasi ma wawaya rewapana kirakiisi ma bade hosi ma iyavo kava igerugerusi na kona kanisi. Kamonai na sleiv wawayisi ma wawaya vovotawesi, wawayota ma wawaya ghamaghamasi kona kanisi.”

* 19:12: Dan 10:6 † 19:15: Greipi: Greipi na berabero wawayisi isisiyesi ma tugudaguda na Yesu kii kovogha evereveresi.

* 19:15: Psa 2:9; Isa 63:3; Joel 3:13; Rev 14:20 * 19:17: Ezek 39:17-20

19 Ma akita na yegai ghamoghamona ma dobu kana kiikiivavo ma i seri wawayisi yavata ivi kiidaburana da nani wawayina hosi poipoina tepanai ina seri wawayisi yavata iti ghaviya. 20 Ma kegha da nani wawayina hosi poipoina tepanai yegai ghamoghamona da peroveta viberona na ipanisi. Tuna perovetina na bera ghamaghamasi iberabera yegai ghamoghamona kubiine da wawaya ivivi beroberowesi da ina matakira gwabisiyai ikirumi ma kana kokoitau ivovokavakavari. Ti damsi ivi ruwa ipanisi, yawawayasi ma toka ku kamona itawanaoruwesi, tokana kamona na sulpa wakimina ikarakarai.* 21 Ma tomowina hosi tepanai ina seri kawanai ikiibau da ghamoghamona ina seri wawayisi kudubisi iyaraghisi. Ma ganibowa kamkam kiusi kudubisi ikam da ikam dododowana.

20

Madegha 1 tausau.

1 Ma akita na aneya sago kunumai iororu akita. Ma imanai na Abis bonaghina guduna kana kiya ma chein ghamanakina ivovotana. 2 Ma nani aneyina ivomiiri da dragon ipatumi. Tuna na mota katamana ma kana vava na Devil bo Seitan. Ma ikupatupatumi da nakanani ita makai da madegha 1 tausau ita kovi.* 3 Ma aneyina ivomiiri da Seitan itawanaoruwei ku Abis kamona. Ma bonaghina igudui ma ipasitatani da ke ita kiibau ma ke kovoghina da dam ma dam iti beroberowe meyesi da madegha 1 tausau ita kovi.

* 19:20: Rev 13:1-18 * 20:2: Gen 3:1

Ma tuna murinai na kana mara vaghata ina viiya na ina votawei ina kiibau da mara tupona kava.

⁴ Ma akita na vikiivavo gawarisi akitai ma tepasiyai na wawaya kanumisi ivivi makiiyana. Wawayisi na God rewapana iveresi da wawaya iti tupaviresi. Ma bade wawaya kanumisi akitai, ti na iyavo kava debiiyai ivi mamatara da Yesu ivi tumaghane ma God vonana idimadime ma tuna kubiine kaiyosi ivi kiiyaraghana. Ma yegai ghamoghamona ina kokoitau yavata ke ita vokavakavari, ma bade ina matakira ke imasiyai bo maghitepasiyai ita kiruma. Wawayisi irabobo ma kegha da God iberisi da ivomiiri ma rewapana iveresi da ivi kiikiivavo da Keriso yavata iti bada patapata da madegha 1 tausan ita kovi.* ⁵ Weni tuna na vomiri marana karena. Ma wawaya raborabobosi makiiterena na ina kenakena da madegha 1 tausan ina kovi ma muriyai na ti bade ina vomiri. ⁶ Ma iyavo kava vomiri marana karena kamoni ivi nao na God rapenai ma ina vibiibiina kamoni da vovokaravisi. Ti na rabobo viruwina ina rewapana damina ke ina viiya. Ma ti na vokavakavara babadisi God ma Keriso kubiisi ma yavata ini bada patapata da madegha 1 tausan ina kovi.

Seitan Ipeku.

⁷ Ma madegha 1 tausan ina kovi na gabura kamoni Seitan ina votawei. ⁸ Ma ina kiibau na ina nae da dobu kudubina ina veru yavui da dam ma dam nuwanuwasi ina kanikani ma ina viviberoberowesi. Kii vava na Gog ma Magog ma Seitan ikiiriyariyesi da vighaviya kubiine ma i koroto irakata kirakai

---

* **20:4:** Dan 7:9, 22

da gonugonu kikirai nakanani.* ⁹ Ma ibaba da dobu iveruyaraghi ma inekiibau da God ina wawaya i ku taki ma igaripipini. Tuna takina na God ina nuwaviina kwanatuna. Igaripipini ma kegha da kunumai keyama yebayebarina ioru da ikaragavovora yavusi. ¹⁰ Ma nani damsi i bada na Devil, ma tuna ivi beroberowesi da nani berasi iberai. Ma God ivomiiri da Devil toka ku kamona itawanaoruwei, tokana kamoni na sulpa wakim-ina ikarakarai. Ma mara ma didibara nonowina yegai ghamoghamona da peroveta vibero yavata ina vovokwarakwara patapata da nakanani ina kara nonowesi.

Vitupavira turina.

¹¹ Ma akita na God akitai vikiivavo gawarina ghamana ma poipoina tepanai imakamakai, ma dobu da kunuma iverutaweyana da iwapa.* ¹² Ma akita na wawaya raborabobosi kudubina, wawayota ma wawaya ghamaghamasi vikiivavo gawarina maghinonai ivivi miiriyana. Ma aneya buka ivotatetate, kamoni wawaya aviyavisina kava iberaberai i yawasa kamoni namada igirumi. Ma God wawaya i bera nununai ivi tupaviresi. Ma bade buka sago ivotatei tuna na Yawasa Bukana.* ¹³ Ma iyavo kava yegai kamoni irukwamakai ma bade rurukwisi tanama ma karawaga kamoni na kudubina ivomiiri da God kurina inae da wawaya i yawasa kamoni aviyavisina kava iberaberai na nununai ivi tupaviresi. ¹⁴ Nani murinai

---

* **20:8:** Ezek 7:2, 38:2, 9, 15   * **20:11:** Dan 7:9-10   * **20:12:** Yawasa Bukana: Yawasa Bukana kamoni na iyavo kava Yesu itumaghane i kii vava igiruma. Ma ti damsi kava na yawasa makamakii nonowina ina viiya.

na God rabobo da karawaga itawanaoruwesi ku keyama karakaratina tokana. Ma weni keyamina karakaratina tokanai na rabobo viruwina. ¹⁵ Ma iyavo kava Yawasa Bukana kamonai kii vava ke ita giruma na ti yavata itawesi ioru nani ku tokana karakaratina.

21

Kunuma ma dobu vusi.

¹ Ma akita na kunuma da dobu vusi akitisi, iyamna kunuma da dobu wadubosi na iwapawapeyana, ma ke sago yegai ita makamakai.*

² Ma akita na kwanatu vovokaravina akitai, tuna Jerusalem vuna God gwabinai kunumai iororu. Ivi monaghi da nakanani ma wavine iti monagha tavine kubiine, ivovunagha da tomowina yavata iti kiikapu.* ³ Ma avi yanei da God ina vikiivavo gawarinai gamo ghamana ivona bo, “Karako God ina numa na wawaya kamosiyai ma yavata ina makii patapata. Ti na ina wawaya, ma tuna na i God, iyamna tuna mani inoru da kamosiyai ina makai.* ⁴ Ma matadogasi kudubina ina kiipupunatawei. Ma rabobo da vikamyuyuwa, inivisi da vomatadoga kegha, iyamna yawasa wadubona kudubina ini kovi tuwanonowi.”*

⁵ Ma God ina vikiivavo gawarina tepanai ivona bo, “Kokitai, karako na bera kudubina aivuni.” Ma bade ivoneku bo, “Weni sisiyisi na kevi tumaghane iyamna tuna na vonavaghata. Tuna kubiine na kegiruma.” ⁶ Ma bade ivoneku

---

* **21:1:** Isa 65:17, 66:22; 2Pit 3:13   * **21:2:** Isa 52:1, 61:10; Rev 3:12   * **21:3:** Ezek 37:27; Lev 26:11, 12   * **21:4:** Isa 25:8, 35:10, 65:19

bo, “Avoyavui. Taku na Alfa ma Omega, bera karena ma bera damona. Ma iyai kaiyona ina rugavovori na yawasa vusirinai okowa ana verei da inuma ma ke ina gimari.* ⁷ Ma iyavo kava nuwapoya ma ruyagha ina ghegavovori ma ina miiribagibagi da ku damona na weni yawasina na ani damani kurisi. Ma taku na i God ma ti wawayisi na natunatuku.* ⁸ Ma iyavo kava imuritina bo ke ita vivitumaghaneku bo yawasa dowadowana evovotani, ma bade iyavo kava ekiikiivunuwa, ipekana wapawapa bo ikasiko, eyapuyapune da ikiirapu, ma bade iyavo kava sawara yamoyamonisi evovokavakavarisi ma vibero wawayisi kudubisi, ti damsi kii gawara na sulpa karata makamakiina ku tokana ana tawanaoruwesi, tuna na rabobo viruwina.”

Jerusalem vuna.

⁹ Ma muriyai na aneya miikovimaruwa nuwapoya ma gubaga bogii ma bogiiyai dabisiri ivovotana na kamosiyai sago imiirikiibau. Ma tuna aneyina ivoneku bo, “Kepisi da wavine imonagha tavine kubiine na ani beyem. Tuna na God ina Sipu Gegeyina kawana.” ¹⁰ Ma Kanuma Vovokaravina itowatepaniku da aneyina irutiniku yavata kanae koya ghamana ku tepana. Ma Jerusalem kwanatuna vovokaravina God gwabinai kunumai iororu na ivi beyeku.* ¹¹ Ma God kana kadara ivi tupoi da yaseganina kana kita na nakanani ma wakima kana vava jespa, kitana na nakanani ma wakima yaghayagharina

---

* **21:6:** Isa 55:1   * **21:7:** 2Sam 7:14; Psa 89:26-27   * **21:10:** Ezek 40:2

ma miiyanina irakata kirakai. ¹² Ma garina nani kwanatuna iveruviviri na tupatupana ma ighe kirakai. Ma kana matuketa na ivi 12 ma potapota aneyisi ivi 12 da matuketa sago sago duma ipotapotai. Ma matuketisi tepasiyai na Israel kii dam ivi 12 kii vava igiruma. Matuketa sago sago duma tepanai na dam sago kava kana vava igirumi.* ¹³ Ma kana gari na nevanevana ruwamaruwa. Ma nevaneva sago na kana matuketa aroba. East nevanevana kana matuketa ivi aroba ma bade ku west nevanevana kana matuketa aroba. Ma nakanani north ku nevanevana kana matuketa aroba ma bade south ku nevanevana na kana matuketa ivi aroba. ¹⁴ Ma wakima ghamaghamasi ivi 12 ipapa ma itura da gari vitana ita kavari. Ma nani wakimisi sago sago duma tepasiyai na Sipu Gegeyina ina aposol ivi 12 kii vava igiruma. ¹⁵ Ma nani aneyina kuriku ivivi sisiya na imanai ruvaruva sawarina goldiyai iyamoni ivovotani da kwanatuna ma garina da matuketisi ita ruva.* ¹⁶ Ma aneyina ina ruvaruva iviia ma iruvai da kwanatuna ina guri na 2 tausan 4 handred kilomita.* Ma ikikava iguri na bade nakanani inaba ma bade nakanani ighae. ¹⁷ Ma aneyina kwanatuna garina kana tupatupa iruvai na 60 mitas.† Ma ina ruvaruva sawarina na ikikava wawaya dobuwai eruvaruva nakanani, ruvaruva sawarisi kii guri na sago. ¹⁸ Ma kwanatuna kudubina na gold kiimataninai ivowai, tuna na keyama yebayebarina kamonai

---

* **21:12:** Ezek 48:30-35   * **21:15:** Ezek 40:3   * **21:16:** 2,400 kilomita na 1,500 miles bo 12,000 stadia.   † **21:17:** 60 mita na 216 feet.

ikaravunaghi da gold kavakava, kitana na yaghara kiikiina nakanani ma garasi. Ma garina na jessa wakiminai kavakava igariviviri.* ¹⁹ Ma wakima ghamaghamasi ivi 12 itura da gari vitana ita kavari ma wakima vovokeyakeyusiyai ivi monaghi. ²⁰ Wakima ghamana sago kana monagha wakimisi gisigisisi na jessa kavakava. Ma sago na safaya kavakava. Ma sago na aget kavakava. Ma sago na emerod kavakava. Ma bade sago na aniks kavakava. Ma sago na kaniliyan kavakava. Ma sago na krisolait kavakava. Ma bade sago na berel kavakava. Ma sago na topas kavakava. Ma sago na krisopreis kavakava. Ma sago na jeisint kavakava. Ma turina na ametist kavakava. ²¹ Ma kwanatu matuketisi kii gudu ivi 12 na pel iviia da iyamona. Matuketa sago na kana pel sago. Ma nani kwanatuna ketana ghamana na goldiyai iyamoni, gold na kiimatanina ma kitana yaghara kiikiina nakanani ma garasi.

²² Ma kamoni na ke sago taparoro numana ata kitai, iyamna God rewapana kirakiina ma Sipu Gegeyina yavata kii kadara na nani kwanatuna ivi tupoi, tuna kubiine na wawaya ke numa itekwai da kamoni ita vokavakavarisi. ²³ Ma bade ke madegha bo nawaravi gweyurina itekwai da yasegana kubiine, iyamna God kana kadara ma bade Sipu Gegeyina yavata yaseganisi nani kwanatuna ivi tupoi.* ²⁴ Ma nani yaseganinai na dam ma dam kudubina ina makamakai ma dobu kana kiikiivavo i mura kadakadarisi ina riyeriyei

---

* **21:18:** Isa 54:11-12   * **21:23:** Isa 60:19-20

kwanatuna ku kamona.* ²⁵ Ma nani kwanatuna matuketisi na ke meyani da ina gudu tovona. Mara nonowa vovotawesi nakanani ina makamakai iyamna nani dobunai na didibara kegha.*
²⁶ Ma dam ma dam kudubisi dobuwai i mura kadakadarisi ma i puyo kiikiimatanisi ina riyei nani ku kwanatuna. ²⁷ Ma ke sago aviyavisina puyapuyakina ina rui. Ma bade wawaya sawara yamoyamonisi evovokavakavarisi ma wawaya viviberosi ku kwanatuna ke ina rui tovona. Ma iyavo kava kii vava Sipu Gegeyina ina Yawasa Bukana kamonai igiruma na ti damsi kava ina rui.*

22

¹ Ma muriyai na nani aneyina yawasa okowina ivi beyeku. Ma okowina na miirara kiikiina, nakanani ma garasi, ma God ma Sipu Gegeyina yavata i vikiivavo gawarina gaburinai ikiikiibau.*
² Ma okowina na iverau ioru da nani kwanatuna ketana ghamana basunai iveraverau. Ma okowina nevana da nevanai na yawasa kiisi imiimiiri. Ma nawaravi nununai iamame da nawaravi sago sago duma na amesi bogii ma bogiiyai. Ma rugurugusi na gegura da dam ma dam ivivi bunama da yawasa ipanapanani.* ³ Rorova God dobu imagi na karako ivotawei ma ke meyani da aviyavisina sago inimaga meyei.*

Ma God ma Sipu Gegeyina yavata i vikiivavo gawarina kava nani kwanatuna kamonai

---

* **21:24:** Isa 60:3 * **21:25:** Isa 60:11 * **21:27:** Isa 52:1; Ezek

44:9 * **22:1:** Ezek 47:1; Zech 14:8 * **22:2:** Gen 2:9; Ezek 47:12

* **22:3:** Zech 14:11

ina makamakai da ina bigabiga wawayisi ina vovokavakavari. ⁴ Ma God maghighina ina kitakitai ma kana vava na maghitepasiyai ina makamakai. ⁵ Ma nani do bunai na didibara kegha tuna kubiine madegha ma yasegana ke inekwai, iyamna Bada God na i yasegana. Ma wawayisi ini kiivavo mara nonowa.*

Yesu epipisi.

⁶ Ma aneyina ivoneku bo, “Weni bukana kamoni sisiya kudubina kevi tumaghane, iyamna tuna na vonavaghata. Ma Bada God tuna Kanuma Vovokaravina evonavonatawei ina peroperoveta kurisi na bade nakanani ina aneya ivonatawei da ina bigabiga wawayisi kurisi idebei da mara gisina kava ma maghinotiyai aviyavisina ina tupuwa.”

⁷ Ma Yesu ivona bo, “Kovi yana. Taku gisina kava ma ana pisi. Ma iyavo kava sisiya kudubina weni bukana kamoni evovotani na God ini biibiinisi.”

⁸ Weni berasi kudubina na taku Jon tinikuwai avi yanei ma matakawai akitai. Ma nani aneyina bera kudubina ivi beyeku ikovi na maghinonai avi tuwaporeruruwana ma ataweku da ata vokavakavari. ⁹ Ma ivoneku bo, “Kevoterei. Ke kuna vokavakariku.”

“Taku na tami vitumaghana dami nakanani. Tam ma peroperoveta turaturam ma iyavo kava weni bukana ina sisiya kovovotekatekei, kudu-bita na God ina bigabiga. Tuna ina kina kava ke-vokavakavari.”

¹⁰ Ma bade ivoneku bo, “Weni bukana kamoni aviyavisina God gwabinai kuviiya ma kugiruma

---

* 22:5: Isa 60:19; Dan 7:18

na ke kuna teregavui, iyamna weni berasi kudu-bina na mara gisina kava ma ina tupuwa. ¹¹ Ma iyavo kava berabero eberaberai na vaghina, berabero evokikini. Ma iyavo kava bera dowad-owasi esasaghirighiriyei na bade vaghina, tuna evokikini. Ma iyavo kava iwawaya bubuna na nakanani evi wawaya bubuna. Ma bade iyavo kava yawasa vovokaravina kamoni emakamakai na bade nakanani nani yawasina kamoni emakai.”*

¹² Ma Yesu ivona bo, “Kovi yana. Taku gisina kava ma ana pisi. Ma ana pipisi na wawaya i miiya ana kavariyeyi da i bera nununai na nakanani ani miiyeyi.* ¹³ Taku na Alfa ma Omega, taku na maghinona ma turina, bera karena ma bera damona.”*

¹⁴ Iyavo kava kii gara dadabusi ikowataweyana na God ini biibiinisi ma ini vaghinei da nani kwanatuna vovokaravina matuketinai ina rui ma yawasa kiina amena ina kanikani.* ¹⁵ Ma kwanatuna kupunai na kukou. Ti na iyavo kava ikiirapu, ikasiko, eyapuyapune, ma iyavo kava ipekana wapawapa, ekiikiivunuwa, ma sawara yamoyamonisi evovokavakarisi. Ma bade iyavo kava ibero ma i kayowana da viberu yawasina kamoni ina makai, na kudubisi ina gudupotesi da nani kwanatuna garina kupunai ina makai.

¹⁶ “Taku Yesu aku aneya avi yonei ioru tam kurim da weni sisiyisi vitumaghana wawayisi kurisi kuti yonayonei. Taku na David ramramna

---

* **22:11:** Dan 12:10 * **22:12:** Isa 40:10, 62:11; Psa 28:4; Jer 17:10

* **22:13:** Rev 1:8, 17, 2:8; Isa 44:6, 48:12 * **22:14:** Gen 2:9, 3:22

ma tupurereghina. Taku na maratomtomo tughuwarina, yaghara kiikiina.”*

¹⁷ Kanuma Vovokaravina ma Sipu Gegeyina kawana ikwatu bo, “Kepisi.”*

Ma iyavo kava weni sisiyisi kona viviyanei na tami bade kovona bo, “Kepisi.”

Ma iyavo kava kaiyosi irugavovori na ina pisi. Ma iyavo kava ekayokayowei na yawasa vusirinai okowa inuma ma ke ina gimari.

Sisiya turina.

¹⁸ Tami iyavo kava God ina sisiya weni bukana kamona koiyanei na kokitaruvimi, iyamna taku Jon avonavonemi da iyai tam am nota ku tepana kuna terei da iyamna kuna kiiviwapawapai na weni bukana kamona gubaga ma nuwapoya bogii ma bogiiyai isisiyei na God ina viiya da kam kovogha ku tepana ini taratanei.* ¹⁹ Ma mikeda sisiya sago kava weni bukana kamona kuna votawei na kwanatu vovokaravina kamona God kam gawara ina votawei ma bade ke ini vaghinei da yawasa kiina amena kuna kani. Kwanatu vovokaravina ma yawasa kiina na weni bukana kamona isisiyei.

²⁰ Wawayina evonavona kiiyaragha da sisiya kudubina weni bukana kamona isisiya na vonavaghata, na tuna evonavona bo, “Vona bubuna da gisina kava ma ana pisi.”

Amen. Kepisi, Bada Yesu.

---

* **22:16:** Isa 11:1, 10   * **22:17:** Isa 55:1   * **22:18:** Deut 4:2, 12:32

²¹ Ainoƙi Bada Yesu kurina da ina agabiibai
tami God ina wawaya kudubimi gwabimiyai
ina makai.

Gapapaiwa New Testament
The New Testament in the Gapapaiwa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Gapapaiwa long Niugini
copyright © 2009-2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gapapaiwa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

02820c89-25a2-533d-9e19-9a2d0e178860